Lietuvos Nacionalinė M.Mažvydo Biblioteka

Europos LIETUVIS

Nr. 32 (2267) XLVII Londonas ir Vilnius, 1993 m. rugpjūčio 19 d. Kaina 20 ct

Lietuvos ir išeivijos sankryža

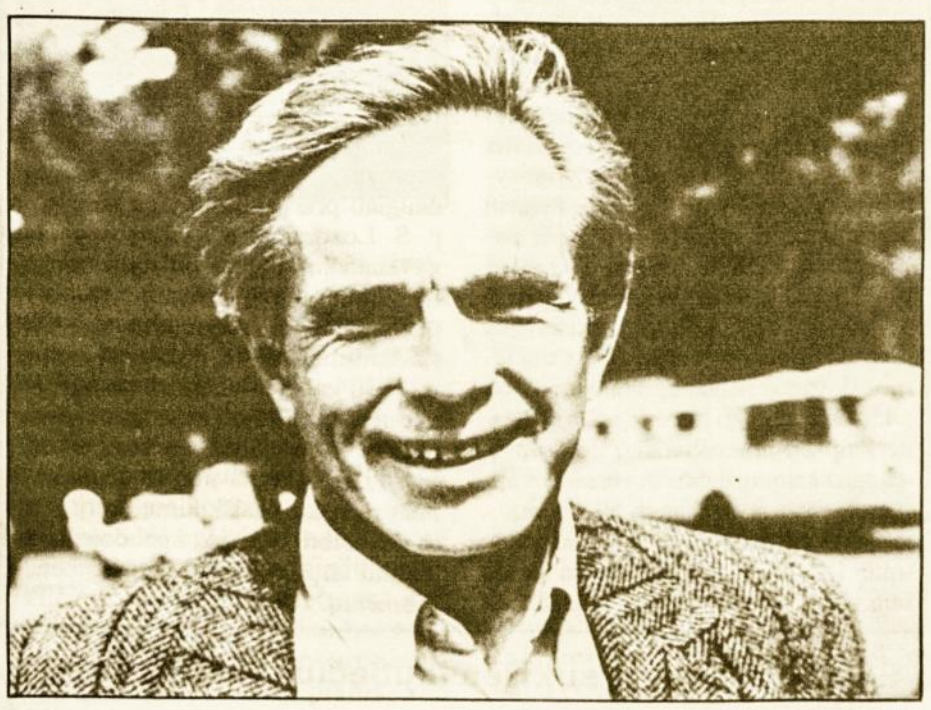

Kanados lietuvis, Trento universiteto profesorius antropologas Romas Vaštokas prieš trejus metus dalyvavo atkuriant Vytauto Didžiojo universitetą Kaune, yra šio universiteto Seimo narys, skaitė paskaitas ir Vilniaus universitete. Jis ir toliau dirba Trento universitete. Bet pastaruoju metu daug laiko praleidžia Lietuvoje. Kaupia tyrinėjimų medžiagą tema "Tarybinis palikimas lietuvių mentalitete".

Spausdiname Romo Vaštoko paskaitą, skaitytą Toronto lietuvių namuose šių metų gegužės 30 d., kurioje jis išdėsto požiūrį apie nūdienos Lietuvą, analizuoja jos santykius su išeivija. Tikimės, kad autoriaus mintys sudomins skaitytojus ir Lietuvoje, ir užsienyje, gal paskatins atsiliepti, padiskutuoti ta tema.

Apie Vakarų išeivijos ir Lietuvos lietuvių santykius daug kalbama, daug rašoma. Pavyzdžiui, gegužės 13 d. "Tėviškės žiburiuose" Česlovas Stankevičius vedamajame klausia, ar "nesuprantam Lietuvos". Juk "atgavus nepriklausomybę, artimesniam žmonių bendravimui prasidėjus, ėmė atsiskleisti vis ryškesni skirtumai tarp išeivių ir Lietuvoje pasilikusių... iškilo ir aiškių nesusikalbėjimų tarp nepriklausomybę įtvirtinančių pareigūnų ir entuziastiškai pasišovusių talkininkų iš šiapus Atlanto... daugelis nesitikėjo tokio pasikeitimo, kurį pamatė. Apie tai šiandien jau labai daug kalba su užuojauta, su nusivylimu, net su pasipiktinimu".

Panašiai rašė Generalinis Konsulas New Yorke Anicetas Simutis "Darbininke" jau pernai, vasario 26-ąją. "Kovoje už Lietuvos laisvę dalyvavo visa tauta, nežiūrint kur jos nariai gyveno - pavergtoje tėvynėje, Sibiro ištrėmime ar laisvojo pasaulio šalyse. Mus jungė vienas tikslas: Lietuvos laisvė. Kovoje buvom tiktai mes, lietuviai, nepaisant kur begyvenome. Daugelio nustebimui, kovą laimėjus atsirado "mes" - Lietuvos lietuviai ir "jie" - užsienio lietuviai".

Visiems aišku, kad kažkas atsitiko, ko nesitikėjome nei per penkiasdešimt okupacijos metų, nei per pirmuosius atstatytos nepriklausomybės metus. Kodėl, kaip Stankevičius sako, ta užuojauta, tas nusivylimas, net pasipiktinimas?

Kokios išeivijoje Lietuvos nesupratimo priežastys,

to nesupratimo, kurį kiekvienas tautietis ilgiau Lietuvoj pagyvenęs pajunta, ir ne vienas grįžęs į Vakarus sako "mylėsiu Lietuvą iš tolo".

Atsakymas šiam klausimui yra, bet jis daugialypis, įvairiapusiškas. Ir tas atsakymas randamas ne tik Lietuvoje, bet ir išeivijoje, Vakarų pasaulio politikoje.

Visu pirma pradėkime nuo savęs: kokią Lietuvą per 50 metų puoselėjome; kokie patys tapome gyvendami Vakarų pasaulyje pusę šimto metų; kokios Lietuvos tikėjomės po visų perversmų ir po nepriklausomybės atstatymo?

Kur beatsiradome pasklidę po Vakarų pasaulį dėl Antrojo pasaulinio karo, visur prisiekėme, kad mūsų tikslas išlikti lietuviais, išlaikyti lietuvybę ir išlaisvinti Lietuvą.

Kiek ištekliai leido, išeivija tų tikslų siekė - kurdama parapijas, bendruomenes, kultūros židinius, mokyklas, knygų ir laikraščių leidyklas. Tuo pačiu beldėmės į tų valstybių politikų duris, aiškindami, kad Lietuva neteisėtai užgrobta, kad jos piliečiai tremiami ir naikinami, kad mūsų tautos laisvės byla negali būti užmiršta.

Lietuvos, kaip idėjos, esmė nebuvo niekada svarstoma - tai buvo gėris, kuris per 50 metų tapo idealizuotas. Mūsų, išeivijos, Lietuva tapo vaizduotės Lietuva - Maironio eilėraščiuose, Krėvės romanuose, Sruogos dramose.

Išeivija gyveno atsiminimais, vaizduote ir viltimi. Visi mūsų minėjimai, spektakliai, koncertai kartojo tas pačias ištikimumo Tėvynei ir ištvermės formules.

Lietuva kaip reali valstybė su savo institucijomis, savo bėdomis, savo siekimais mūsų buvo palikta 1944-aisiais. Nuo to momento mes tapome kitų valstybių bendruomenių nariai ir galų gale piliečiai.

Taigi, žvelgiant iš sociologinio taško, buvome idealūs politiniai emigrantai, pasklidę po pasaulį, pabėgę persekiojimo ar mirties baimės vejami, ne savo noru kaip kiti emigrantai, ieškoję geresnio gyvenimo.

Bet palaipsniui mūsų gyvenimas - be savo tautos prieglobsčio, gimtųjų namų aplinkos, veikiamas naujų sąlygų - pritapo prie naujų papročių, naujos kalbos, kitokios mąstysenos. Ir tapome, gal ne visai, bet mažai kuo atskiriami nuo kitų tų šalių gyventojų, kanadiečiai ir amerikiečiai, nors ir su savo politiniais bei religiniais poreikiais. Taigi, vėl iš sociologinio taško žiūrint, tapome vidurinės klasės žemesnio sluoksnio konservatoriais ar respublikonais katalikais, pasisavinusiais taipogi gerą kiekį jų pasaulėžiūros bei siekimų.

Dar vienas svarbus momentas: įvykius bei pasikeitimus Lietuvoje per visą "šaltojo karo" laikotarpį mes pažinome minimaliai. Teisybę pasakius, be "Katalikų kronikos", partizanų kovų atsiminimų, apie žmonių gyvenimo būdą, sąlygas, pasaulėžiūrą nieko nežinojom. Mūsų Lietuva iš esmės buvo smetoninė Lietuva, kurią staiga užplūdo Stalino raudonoji armija. Taigi ir komunizmą pažinome tik iš Stalino žiauriausio laikotarpio, kurį patys patyrėme. Kas vyko vėliau, komunizmo stagnacijos laikotarpyje, Lietuvoje mums nebuvo betarpiškai prieinama.

Taigi, apibendrinant tai, kas pasakyta, galima daryti išvadą, kad iki 1989 metų mūsų, išeivių, mąstysena buvo veikiama iliuzinės Lietuvos, kurios jau 50 metų nebebuvo, ir komunizmo pačio barbariškiausio periodo atminties.

Svarbu taip pat paminėti, kad neturint Lietuvos būklės pažinties bei patirties, pasisavinus Vakarų kapitalistinio gyvenimo socialinius bei politinius bruožus ir atsimenant po 50 metų Smetonos nepriklausomybės laikus, mūsų viltys ir svajonės apie atgimstančią Lietuvą jokiu būdu negalėjo sutapti su Lietuvoje atsiveriančia realybe. Teisingiau pasakius, mes, išeivija, ir jie, tautiečiai Lietuvoje, atsidūrėme visai skirtinguose pasauliuose - pasauliuose, kur žmonės kitaip mąsto, kitaip daro, ko kito tikisi, nors ir kalba ta pačia kalba.

Atsiminkime taip pat, kad ir išeivijos demografija stipriai pasikeitė. Gretos išeivių, kurie baigė mokslą nepriklausomybės metais, sumažėjo ir dabar dar labiau retėja. Naujoji karta, kuri imasi išeivijos bendruomenės darbų, baigė mokslus Vakaruose ir pasisavino šio pasaulio vertybes. Tos vertybės labai skiriasi nuo mūsų buvusios žemdirbių kultūros, o dar labiau nuo kolektyvinio tarybinio žmogaus. Individualizmas, darbo etika, laiko taupymas, pinigo vertė, mechaninis pasaulio pažinimas ir jo traktavimas, kur žmogus statomas gyvūnijos viršūnėje - visa tai mums tapo priimtina ir net natūralu. Pasąmonėje mes tokio pasaulio pažinimo tikimės ir iš kitų. Tuo požiūriu sutapimas su Lietuva ir jos piliečiais taip pat sumažėjo.

Pamažu, to patys nepastebėdami (pastebim tik tada, kai atsiveria kontrastas), mes tapome ne tik Kanados ar Amerikos piliečiais, bet ir šios kultūros atstovais.

Tačiau iki nepriklausomybės atkūrimo, bent Vakarų politikos atžvilgiu, mes buvom kur kas daugiau. Mes buvom ir svarbūs "šaltojo karo" pėstininkai. Mus vadino "pavergta tauta", mes buvom naudingi ir reikalingi Tarybų Sąjungos ir komunizmo blogio bei žiaurumo liudininkai. Per penkiasdešimt metų Amerikos prezidentai ir kitų valstybių aukšti pareigūnai rašydavo ir siųsdavo mums sveikinimus kiekvieną Vasario 16-ąją, primindami mums ir pasauliui, kad mes esam Tarybų Sąjungos plėšrūno aukos.

Staiga ir visai netikėtai viskas pasikeitė. Mes nebesam, kuo buvome per 50 metų, nebesam rinktiniai politiniai emigrantai, kurie atstovauja "pavergtoms tautoms". Tapom tokie pat, kaip ir visos kitos etninės grupės. O žvelgiant iš politinio taško, nebesam nei naudingi, nei įdomūs. Laikas būtų suvokti ir tą faktą, kad ir Lietuvos pripažinimas nebuvo vien Vakarų pagarbos ir demokratiškumo išraiška. Didele dalimi tai buvo Va-

Nukelta į 4 psl.

Rusijos kariuomenės išvedimą tikimasi užbaigti rugpjūčio 28 d.

Tokią viltį rugpjūčio 12 d. Seime įvykusioje spaudos konferencijoje išsakė Lietuvos krašto apsaugos ministras A. Butkevičius ir ginkluotųjų pajėgų štabo viršininkas pulkininkas S. Knezys.

"Rusijos kariuomenės išvedimas nėra sustabdytas ir vyksta. Mes tikimės, kad rugpjūčio 28 d. išlydėsime paskutinio Rusijos karinio dalinio - 108-ojo oro desanto pulko - ešeloną", - pasakė S. Knezys. Kaip pranešė A. Butkevičius, krašto apsaugos ministerijos tarnybų, atsakingų už Rusijos karinių bazių perėmimą, pareigūnai pluša išsijuosę. Kaip tik tądien, kai vyko spaudos konferencija, Kaune Lietuvos pusei buvo perduodamos Rusijos 7-osios oro desanto divizijos štabo patalpos. Labai intensyviai kraunama ir išvežama Rusijos 3-osios pakrančių apsaugos divizijos Klaipėdoje ginkluotė ir technika. Pulkininkas S. Knezys "EL" sakė, kad Lietuvoje dar yra apie 3000 Rusijos kareivių. Divizijų nebėra. Rusijos 18-oji oro transporto divizija jau atidavė Kėdainių aerodromą, artimiausiu metu tai bus patvirtinta atitinkamų aktų pasirašymu...

Pulkininkas S. Knezys pranešė, kad krašto apsaugos ministro įsakymu sudarytas Rusijos kariuomenės išvedimo iškilmių organizacinis štabas. Kadangi paskutinis 108-asis oro desanto pulkas išvyks iš Kauno, ten ir prasidės palydėtuvės. Po perdavimo dokumentų pasirašymo siūloma, kad Rusijos dalinio vadas duotų komandą nuleisti Rusijos vėliavą. Skambant maršui, turėtų būti įnešta, o grojant Lietuvos Respublikos himnui, iškelta mūsų trispalvė. Specialiam paskutiniam ešelonui Lietuvos geležinkelininkai visame ruože nuo Kauno iki Kenos semaforuose turėtų įžiebti žalią šviesą. Visa tai būtų tiesiogiai transliuojama per Lietuvos televiziją.

Po muitinės ir pasienio kontrolės Kenoje Rusijos dalinio vadas turėtų raportuoti savo šalies įgaliotiniui apie paskutinio Rusijos karinio dalinio išvykimą iš Lietuvos. Traukiniui pajudėjus, skambės visų Lietuvos bažnyčių varpai. Visoje šalyje bus iškeltos valstybinės vėliavos.

Tuo pačiu metu Seimo rūmuose, dalyvaujant Lietuvos Prezidentui, Ministrui Pirmininkui, Seimo pirmininkui, ministrams, ambasadoriams, užsienio šalių karo atašė, Rusijos kariškiams, turėtų būti pasirašyti dokumentai dėl Rusijos kariuomenės išvedimo iš Lietuvos.

Nepriklausomybės aikštėje prie fontano turėtų griežti simfoninis orkestras, dainuoti akademinis choras.

Toks scenarijus, kuris dar tikslinamas. Be to, kaip sakė A. Butkevičius, visada išlieka tam tikrų abejonių ar baimių, kad gali įvykti kas nors nenumatyta ir sugadinti planus. Rusijos delegacijos deryboms su Lietuva vadovas V. Isakovas, duodamas interviu "Lietuvos rytui" ir "Respublikai", neatmetė galimybės, kad gali būti sustabdytas Rusijos kariuomenės išvedimas, jei Lietuva nepasirašys sutarties su Rusija.

Dar neturėjome galimybių informuoti "EL" skaitytojus, kad dvi dienas Maskvoje vykęs Rusijos ir Lietuvos derybų delegacijų susitikimas baigėsi be rezultatų, abi pusės nesusitarė. Pasak Lietuvos delegacijos vadovo V. Bulovo, toks būtų formalus vertinimas. Bet jeigu neformaliai žiūrėti į šį susitikimą, "tai vis dėlto sugrįžimas į tam tikrą pradinę poziciją su aiškiai fiksuota Lietuvos nuostata. Mes manome, tai tam tikra prasme yra kažkoks pasiekimas", - sakė jis. Lietuvos projekte "aiškiai, nedviprasmiškai yra suformuluotas žalos atlyginimo klausimas", pabrėžė V. Bulovas. Rusiją tai labiausiai ir nepatenkina.

Lietuvos valstybinė derybų delegacija rugpjūčio 10 d. pakvietė Rusijos atstovus atvykti į Vilnių ir apsvarstyti susitarimų projektus. Jos išsiųstame laiške Rusijos delegacijai siūloma aptarti keturis susitarimų projektus: dėl Rusijos Federacijos ginkluotųjų pajėgų išvedimo, dėl Rusijos pensijų mokėjimo buvusiems kariškiams tvarkos, dėl prekybinių ekonominių santykių ir dėl karinio Rusijos ginkluotųjų pajėgų, išvedamų iš Vokietijos, tranzito.

A. Butkevičius sakė, kad tiki sveiku protu, išreiškė viltį, kad Rusija laikysis kariuomenės išvedimo grafiko. Rusijos kariuomenės išvedimas nėra vien tik Lietuvos ir Rusijos reikalas, tai tarptautinė problema, tuo labai domisi Europa. Lietuvos krašto apsaugos ministras tai patvirtino įspūdžiais iš vizito Didžiojoje Britanijoje. Londone A. Butkevičius lankėsi užsienio reikalų ir gynybos ministerijose, karališkajame gynybos tyrimų universitete, strateginės gynybos tyrimų institute. Kalbėta apie dvišalį bendradarbiavimą, pagalbą Lietuvai ugdant karininkų kadrus. "Atlikau tam tikrą informacinį darbą, susitikdamas su Jungtinės karalystės karinių žinybų ekspertais ir konsultantais, aiškindamas situaciją Lietuvoje, papasakodamas apie Rusijos armijos išvedimą", - sakė A. Butkevičius.

ELR

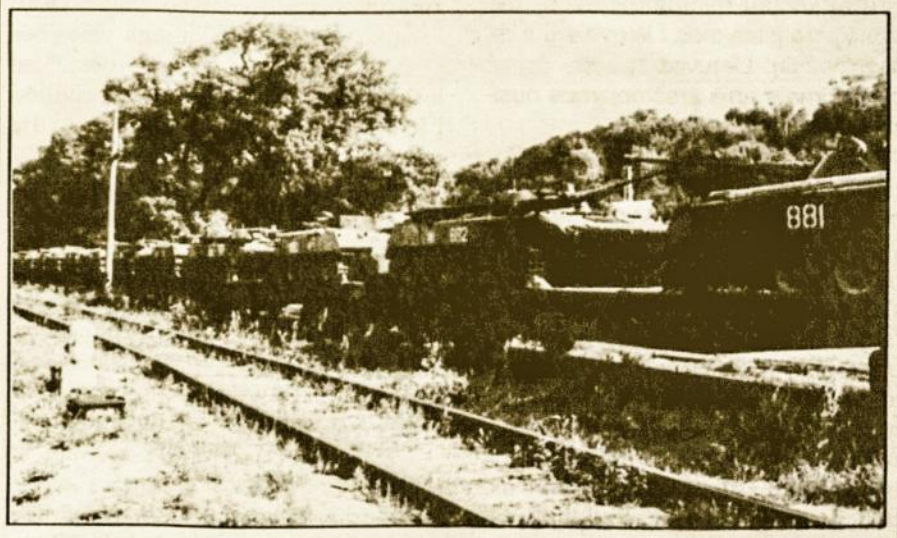

Ruošiama išvežimui karinė technika iš Kauno.

Kęstučio Jurelės (ELTA) nuotr.

Rūgštėliškių kaimas praneša Helsinkiui

Utenos rajone, Rūgštėliškių kaime, atidaryta Aukštaitijos aplinkos kompleksinio monitoringo stotis. Čia bus atliekami darbai pagal tarptautinę programą - bus tiriama ir stebima, kaip teršiančios medžiagos patenka į mažo upelio baseiną, o po to išplinta dirvoje, gruntiniuose vandenyse, kaip jos kaupiasi augmenijoje ir gyvūnijoje, koks jų poveikis aplinkai. Rugsėjo pradžioje tokia pati stotis bus atidaryta ir Dzūkijos nacionaliniame parke. Sukaupta informacija bus siunčiama į Helsinkį, kur yra įsteigtas šios tarptautinės programos ekologinių duomenų bankas. Lėšų įsteigti aplinkos monitoringo stotis Baltijos šalyse paskyrė ir metodinę paramą suteikė Šiaurės šalių Ministrų taryba.

Monitoringo stotis Utenos rajone, Rūgštėliškių kaime.
Algirdo Sabaliausko (ELTA) nuotr.

Atidaryti monitoringo stoties iš Suomijos atvyko šios tarptautinės programos koordinatorius Heiki Sissula ir sekretorius vykdytojas Harry Zilliacus.

Ši tarptautinė kompleksinių ilgalaikių stebėjimų programa - į ją dabar įsijungia ir Lietuva - Europos šalyse pradėta realizuoti prieš penkerius metus. Jos tikslas - ne tik fiksuoti neigiamus procesus aplinkoje - miškų džiūvimą, ežerų rūgštėjimą, bet, remiantis oro, vandens ir žemės tyrimais, taip pat išaiškinti jų priežastis, sumodeliuoti variantus, kaip jas pašalinti.

Suomiai nori bendradarbiauti

Su vienos dienos darbo vizitu Lietuvoje lankėsi Suomijos žemės ir miškų ūkio ministras Martti Pura. Garbingą svečią ir jį lydinčius asmenis Vilniuje priėmė Lietuvos žemės ūkio ministras Rimantas Karazija ir miškų ūkio ministras Gintautas Kovalčikas. Pokalbyje buvo akcentuota, kad pasiekta neblogų bendradarbiavimo su įvairiomis Suomijos firmomis rezultatų, kad toks bendradarbiavimas turi ir toliau gerą perspektyvą.

Lietuvos žemės ūkiui rūpi Suomijos išvestos derlingos javų ir bulvių veislės, Lietuvos žemdirbiai domisi taip pat vaismedžiais, dekoratyvinių augalų sodinukais. Mūsų žemdirbiai jau žino Suomijos firmos "Kemiro" produkciją: mineralines trąšas, pašarų konservantus, chemines augalų apsaugos priemones. Bendradarbiaujama ir tarp Suomijos ir Lietuvos žemės ūkio mašinų gamintojų, miškininkams talkina įvairi suomių technika. Lietuvos ūkininkams labai parankios suomių gamybos evenatorinės bulviakasės, cukrinių runkelių dorojimo kombainai, pneumatinės grūdų valomosios, javų sėjamosios.

Susitikime buvo kalbama taip pat ir apie bendradarbiavimą žvejojant Baltijos jūroje. Pasak Suomijos ministro, jo šalis pasiryžusi perteikti savo šalies kooperatinio judėjimo patirtį, organizuoti konsultavimo tarnybų darbą mūsų krašto nepalankiuose žemdirbystei rajonuose. Dar šiemet keletą grupių Lietuvos ūkininkų numatoma pakviesti stažuotėn į Suomijos Ilmajokio žemės ūkio institutą. Sutarta, kad reikia plėsti tarpusavio ryšius su tokiomis kompanijomis kaip Finnevos Agri, Finnish Feed ir Siar Bossard, kurios gali padėti Lietuvai apsirūpinti pašariniais priedais. Jonavos rajono "Dainavos" žemės ūkio bendrovė, sodininkystės ir daržininkystės institutas ketina steigti bendras su suomiais žemės ūkio produkcijos perdirbimo įmones.

Suomijos žemės ūkio ir miškų ministras, kiti delegacijos nariai lankėsi Utenos rajone. Čia jie pabuvojo ūkininko Petro Kazlausko sodyboje, Krašuonos žemės ūkio bendrovėje, pieno produktų gamykloje, kituose pramonės objektuose.

Dainius Ručinskas

SEPTYNIOS DIENOS

Ar valgysim užsienietišką duoną?

"Lietuvos rytas" 08 07 supažindina su ūkininkų vargais Lietuvoje.

Rasos Čergelienės straipsnyje "Kodėl Lietuvos ūkininkai savo grūdus mieliau veža parduoti į Latviją?" rašoma: "Ūkininkai grūdus išveš iš Lietuvos. Mat tik nedidelė dalis ūkininkų turi kur laikyti derlių. Juo labiau kad daugelio aruoduose tebeguli pernykštis derlius, nes šeimininkai laukė litų. Pagaliau jų sulaukę, nebegali parduoti nei pernykščių, nei šių metų grūdų". Taip yra todėl, kad Lietuvos grūdų perdirbimo įmonės neturi pinigų sumokėti už grūdus. Pasak vieno ūkininko, grūdus jau dabar apsimoka vežti į Latviją, net sumokėjus visus muitų mokesčius. Raginami sukrusti miestiečiai - jiems gali tekti pirkti kur kas brangesnę lenkišką duoną...

Beprasmis darbas?

Jau anksčiau minėtas Prevencinio sulaikymo įstatymas Lietuvoje duoda savo vaisių. Lietuvos spauda mirga pranešimais apie areštuojamus nusikaltėlius, gaujų vadeivas.

"Tiesa" 08 06 supažindina su Policijos departamento kriminalinės policijos vyresniojo komisaro Česlovo Sakalausko komentaru: "Žinau tik viena - šis įstatymas gina nuskriaustųjų teises. Visuomenė reikalauja, kad mes imtumės radikalių priemonių prieš siautėjantį nusikalstamumą". Tačiau komisaras su nerimu pastebėjo ir kitką: "bet jeigu teismas visus jėgos pasaulio viešpačius nuteis lygtinai arba pataisos darbais, policija daugiau nė piršto nepajudins. Bėga laikas, izoliatoriuose sėdinčiųjų "draugai" gali laisvai "apdoroti" liudytojus, ieškoti "skylių", kaip išvengti teisinės atsakomybės. Bijom, kad mūsų darbas nevirstų Sizifo triūsu".

"Las Vegas Lietuvoje - per naktį galite tapti milijonieriumi arba elgeta"

- tokiu pavadinimu spausdinamas straipsnis "Lietuvos aide" 08 06.

Valstybinės turizmo tarnybos direktorius Saulius Endriuška teigia: "Dabartinė Vyriausybė galų gale patvirtino tvarką, kurios laikantis bus steigiami, išlaikomi lošimų namai, organizuojamos loterijos - tiek daiktinės, tiek ir piniginės". Dėl reporterio nuomonės, kad potencialūs lošimų namų steigėjai bus "iš nelegalaus biznio pralobę "verslininkai", kuriems lošimų namai - puikus šansas pelningai investuoti pinigus", direktorius pasakė: "tokia nuomonė visuomenėje gaji: pateikiama pavyzdžių apie lindynes, įvairius lošimus iš pinigų. O dabar esą legalizuojame lindynes. Čia sukinėsis tik mafija, juodieji elementai, mušis, daužysis, šaudysis (...). Jeigu jų nekontroliuosime, be abejo, galim visko sulaukti. Todėl ir reikalinga valstybės globa". Interviu buvo pažymėta, kad lošimų namų biznio tikslas - "privilioti į lošimo namus užsienio turistų. Jie paprastai pinigingi ir yra geri lošikai"... Beje, lošimų namų steigėjais užsieniečiai negali būti - kontrolinis akcijų paketas turi likti Lietuvos rankose. Užsienio partneriai gali būti tik dalininkais. Lošimų namų skaičius taip pat bus ribojamas. Pvz., Vilniuje ne daugiau kaip trys.

Šis tas iš rusų gyvenimo Vilniuje

"Pirmadienio" Nr. 31 išspausdintas Aistės Masjonytės straipsnis "Rusų bajorai Vilniuje".

Jame rašoma: "Retas šiandien gali pasakyti, iš kur kilusi jo giminė, kas buvo jo proseneliai, proproseneliai ir propropro... Gal valstiečiai-baudžiauninkai, o gal ir bajorai (...). Štai Vilniuje jau pora metų veikia rusų bajorų susirinkimas. Kol kas jam priklauso apie 20 narių. Susirinkimas įregistruotas Vilniaus merijoje, turi savo įstatus, blankus, antspaudą. Yra čia ir sava hierarchija (...)". Vilniaus bajorai renkasi kukliame 3 kambarių bute. Visi nariai inteligentiški, jaunystėje gavę gerą išsilavinimą žmonės. Kai kurie jų žino savo giminės istoriją nuo XVII a. Pažymima, kad "bajoro garbė - šventas dalykas, bajoro žodis - patikimesnis už raštiškus susitarimus". Straipsnyje taip pat atkreipiamas dėmesys, kad rusų bajorai vienijasi ne politiniais tikslais - jiems svarbu senųjų tradicijų atgaivinimas, rusų kultūros puoselėjimas. "Susirenka, kalbasi prakilniomis temomis, apie meną, istoriją, knygas. Apie politiką - ne, nes ji nedora ir nešvari".

"Reikalauju, kad mane teistų"

- taip vadinasi 08 09 paskelbtas interviu "Vakarinėse naujienose" su Lietuvos verslininkų sąjungos prezidentu A. Stašaičiu ("EL" Nr. 30 rašė, kad į teismą atiduota jo byla už pajamų nedeklaravimą).

A. Stašaičiui pranešta, rašoma laikraštyje, kad nors jis ir kaltas, bus amnestuotas. Pats A. Stašaitis atsisako amnestijos ir reikalauja, kad jį greičiau teistų, nes nori įrodyti, jog nėra nusikaltęs. Pasak jo, mokesčių nemokėti jis nusprendęs protestuodamas, kad buvo "apiplėštas" valstybės. Vyriausybei neteisėtai sustabdžius jo firmos "Interlita" veiklą, jis netekęs 4 mln. rublių, 67 tūkst. dolerių. Teismas pripažinęs, kad A. Stašaičio pretenzijos teisėtos, tačiau Aukščiausiasis Teismas panaikino tą nuosprendį ir grąžino bylą peržiūrėti. Ji nebaigta iki šiol.

V. Dimas

Pasaulio lietuvių bendruomenės prašymas

Pasaulio lietuvių bendruomenės valdybos pirmininkas B. Nainys valdybos vardu parašė raštą Lietuvos Vyriausybės vadovui A. Šleževičiui. Jame rašoma:

"Prieš keletą dienų mus pasiekė naujas Vyriausybės potvarkis dėl muitų. Aišku, tokius potvarkius (ar įstatymus) turi kiekviena valstybė ir jais tvarko įvežamų, išvežamų bei tranzito gėrybių reikalus. Taigi ir Lietuvos valdžia čia neišrado nieko naujo. Tačiau viena to įstatymo dalis ir jau patirta jos vykdymo pasekmė bent Amerikos lietuvius gerokai sujaudino. Toji dalis yra Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 518, jūsų ir finansų ministro E. Vilkelio pasirašytas ir paskelbtas 1993 m. liepos 9 d. To nutarimo 2.5.2. skirsnelis, jeigu mes jį teisingai suprantame, nurodo, kad išeivijos lietuvių Lietuvos lietuviams siunčiamos dovanos nebus apmuitinamos tik tokiu atveju, jeigu jų vertė nebus didesnė kaip 50 amerikietiškų dolerių. O daugiau kainuojančios dovanos bus apmuitinamos, nuskaičiavus 50 dolerių.

PLB valdybai pranešta, kad viena tokia lėktuvu į Vilnių nusiųsta siunta taip buvo apmuitinta ir muitas sumokėtas, suintėjui iš anksto nieko apie tai net nežinant.

Ši žinia, labai greitai ir plačiai plintanti tarp Amerikos lietuvių, juos labai neigiamai nuteikia Lietuvos Vyriausybės atžvilgiu. Susirūpinę žmonės asmeniškai kreipiasi į PLB valdybos pareigūnus, telefonais "bombarduoja" PLB įstaigą Amerikoje, Lietuvos ambasadą Vašingtone, prašo skubiai veikti į Lietuvos Vyriausybę, kad tokio dovanų apmuitinimo ji išvengtų.

Labai nenorėdami, kad šis reikalas pablogintų išeivių ir Lietuvos Vyriausybės santykius ir sukeltų dar daugiau priešiškumų negu sukėlė jų p. S. Lozoraičio ir už Lietuvos ribų gyvenančių lietuvių pilietybės reikalai, kreipiamės į jus, pone ministre pirmininke, ieškodami išsamesnio išsiaiškinimo, kol šis ir dovanų siuntėjui, ir jų gavėjui labai jautrus reikalas dar neišsirutuliojo į kokį nors didesnį nesusipratimą tarp Lietuvos ir išeivijos. PLB valdyba norėtų gauti kokį nors raštišką paaiškinimą, kurį galėtų paskelbti išeivijos spaudoje ir išplatinti tarp 28 kraštų lietuvių bendruomenių."

Sporto žaidynės sukvies tautiečius iš visų kraštų

1995 m. vasarą, liepos pabaigoje-rugpjūčio pradžioje, Lietuvoje numatoma surengti V Pasaulio lietuvių sporto žaidynes. Apie tai įvykusioje spaudos konferencijoje informavo Kūno kultūros ir sporto departamento generalinis direktorius V. Nėnius. Jis pranešė apie surengtą sporto organizacijų atstovų pasitarimą tuo reikalu, sakė, kad jame dalyvavo išeivijos - Australijos, Sibiro, Latvijos, Šiaurės Amerikos lietuvių sporto organizacijų ir klubų vadovai.

Rugpjūčio 10 d. žaidynių iniciatorius priėmė Lietuvos ministras pirmininkas A. Šleževičius. Jis sutiko būti žaidynių organizavimo komiteto pirmininku. Žaidynes globos Lietuvos Prezidentas A. Brazauskas.

DOVANA IR PARAMA ARTIMIESIEMS LIETUVOJE

VAISTAI - pristatome įvairių rūšių Vakarų Europoje gaminamus vaistus. (Jei žinomas vaistų pavadinimas - receptai nereikalingi).

MAISTAS - Siuntinys Nr. 11. Praktiškas ir įvairus: 2 l valgomosios alyvos, 2 sv. ryžių, 2 sv. makaronų, 1 indelis tirpstančios kavos, 4 sv. cukraus, 1 sv. sūrio, 1 dėž. saldainių, 1 dėž. biskvitų, 2 sv. pupelių kavos, 2 sv. geriausios dešros arba salami, 4 dėžutės konservuotos mėsos. Siuntinio kaina - **£70.**

RŪBAI - puikus vyriškas arba moteriškas nertinis, palaidinukė arba vyriški išeiginiai marškiniai, speciali medžiaga suknelei, vyriškas arba moteriškas sportinis kostiumas. Kaina - £160.

***Parduodame** OPTIMA* (elektronines) rašomąsias mašinėles su lietuvišku šriftu. (Su pristatymu - £160.)
Rašomoji juostelė cartridge - £4.00.
Klaidų atitaisymo juostelės (5) - £8.75.

Sudarome testamentus, išrūpiname pensijas, pervedame palikimus į Lietuvą arba kitus kraštus pageidaujama valiuta bei atliekame finansines ir bankines operacijas.

Z. Juras
11 London Lane, Bromley, Kent, BR1 4HB, England
Tel.: 081-460 2592 Fax: 081-318 7643
Užs. 785

ROCHDALE TRAVEL CENTRE
Eastern European Division

siūlo kelionę iš Londono į Vilnių ir atgal:

Pirmadieniais ir šeštadieniais
Lietuvos Avialinija - **£220** vienam asmeniui.
Pirmadieniais ir penktadieniais
Austrijos Avialinija per Vieną - **£310** vienam asmeniui.
Pirmadieniais ir ketvirtadieniais
Malev Avialinija per Budapeštą - **£299** vienam asmeniui.

Informacija:
66 Drake Street, Rochdale, Lancs. OL16 1PA, England.
Tel: 0706 868765, 0706 31144,
Fax: 0706 526668

Užs. 782

Ar reikia vytis Europą?

Mintys apie kultūrą

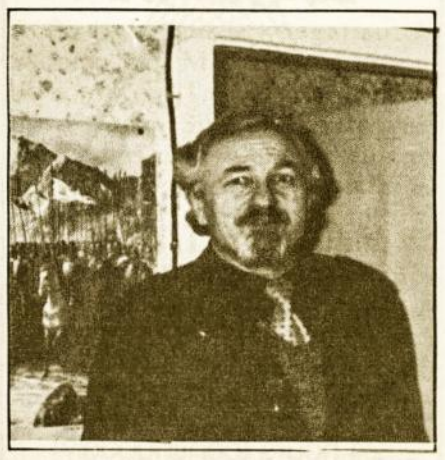

Apie kultūrą, rodos, visi išmano: samprotauja, ginčijasi, siūlo, prognozuoja, oponuoja. Nors televizija nelepina kultūros laidomis, bet spoksome į ekraną, apsikrėsdami bjauriausiais europietiško kičo, amerikietiškų pramogėlių surogatais. O nesulaukiame klasikinės muzikos koncerto, geros tapybos parodos aptarimo, naujos knygos anonso, filosofų minčių, poezijos pusvalandžių. Lipte ant galvos lipa reklama, tuščia, beveidė, ignorantiška ir labai neturininga. Kultūros laukas toks platus, kad jame susivokti nelengva ir praprusiam žmogui. Kultūra - tai gyvenimo būdas, tai dorovė, tai pasaulėvoka, tai kultūros žinios ir naujos Lietuvos įžvalgos. Be savo istorinės atminties ir be istorinės savimonės mes nenužengsime nė žingsnio, nors ir labai norime atrodyti europietiškais piliečiais. Toli gražu taip nėra ir pagaliau nėra reikalo, kad taip būtų. Būkime orūs ir savim, būkime didūs savo **kultūra**. Dievaži, ne knygų tiražai ir laikraštienos šūsnys kioskuose lemia kultūros būvį. Nepamirškime žvilgterti, koks "Krantų", "Proskynos", "Metų", "Liaudies kultūros", "Naujojo dienovidžio" tiražas? Gėda pasidarys...

Ilgai bandėme kitiems įrodinėti, kad esame poetų tauta. Kiekybiškai taip. Beįrodinėdami pamatėme, kad poezijos knygelių tiražas jau nusmuko iki 1.000 egzempliorių. Juokinga pasidaro, kai teisinamasi popieriaus stygiumi. Europietiškieji "centai", "dvidešimtkapeikiai", "žvilgsniai" nesuka galvos dėl popieriaus.... Žinau, šiandien poezijos neskaito nei mokytojas, nei gydytojas, nei parlamentaras. Neskaito ne dėl to, kad ji nepatinka, bet dėl to, kad Lietuvos inteligentas jos nesuvokia, jis tam skaitymui visai neparuoštas mokykloje. Ir savimoka mūsų yra apgailėtina.

Būkime optimistais ir tikėkime švietimo reforma, bet nepamirškime, kad skubiai reikia išsiversti R. M. Rilkę, D. Brodskį, nepamirškime, kad reikia taip pat skubiau versti į kitas kalbas V. Bložę, J. Juškaitį, K. Platelį, S. Gedą, M. Martinaitį, nes atėjo laikas Lietuvą pažinti ne tiktai iš pasivaikščiojimo po Vilnių ir Kauną (turiu galvoje europiečius), bet ir iš "pasivaikščiojimo" po poezijos puslapius. Išvada aiški: kol Europa, gera ir kultūringa senelė, nepažins mūsų kultūros, tol ir mes būsime tiktai svečiai paryžiuose ar versaliuose. Reikia tikėti socialinėmis iliuzijomis, bet dvigubai labiau reikia tikėti mūsų kultūros perspektyva, nes priešingu atveju galima pakliūti į dvasinę aklavietę ir istorinę užmarštį. Ir žemaičiai, ir bretonai, manau, dažnai sprendžia tas pačias socialines problemas, bet vieni nuo kitų visų pirma skiriasi savo dvasiniu pasauliu, o juos suartinti turėtų ne koks traktorėlis, bet daina, šokis, eilėraštis.

Būti kultūringu ne taip paprasta, pasakytų ne vienas Kultūros ir švietimo ministerijos darbuotojas, susirūpinęs naujomis kultūros programomis, etninės kultūros išliktimi ir žmonių kūrybine saviraiška. Ne iš utilitarinės varpinės reikia dabar dairytis: knygų labdaros siuntos - tai menka zuikio ašarėlė, o antraeilio dailininko parodėlė taip pat labiau pažinties, o ne rimto bendravimo vaisius. Išsilavinimas dar per menkas vertės matas, bet intelektas jau šiek tiek daugiau. Mename laikus, kai plojome rankomis, kad mūsų teatras labiausiai lankomas teatras Europoje. Tai buvo tiesa. Šiandien jis mažiau lankomas, bet jis į "LIFE" festivalį pakvietė tas šalis, kurių teatrinės tradicijos senos senutėlės. Ir tos šalys žino, koks mūsų teatras. Tegul Europa mus vejasi, o ne mes vykimės tai, kas mūsuose yra iš seno paveldėta, bet ko dažnai nemokame parodyti.

Nepamirškime, jog Europa labai gerai žino, kad Lietuva vos ne labiausiai gerianti (latraujanti) žemyno valstybė, jog ji taip nugyveno Vilniaus senamiestį, kad gėda kam nors apie tai pasakoti, kad tos valstybės knygų išvaizda mena mūsų amžiaus pirmuosius dešimtmečius... Jeigu muziejų eksponatai irsta, pūva, lūžta, trupa, nes nėra būtinų patalpų jų sandėliavimui, tai statykime, o ne apie statybas kalbėkime. Galbūt kažkam reikia naujojo "Žalgirio" stadiono (sportas - taip pat politika), bet, manau, futbolininkai dar gali palaukti XXI a., nes lietuvių etninis paveldas jau nuo pat 1940 metų laukia ir nesulaukia ypatingesnės globos. Duoti ne tam, kas labiausiai šaukia ar maldauja, o kam pirmiausia reikalinga, - ar išgirs kada nors biudžeto skirstytojai? Vadinasi, ir jų mentalitetas yra nuskuręs ir nušiurpęs, o kultūros suvoktis grynai protarybinė.

Kultūros savitumą ir vertę apibrėžia jos unikalumas ir nepakartojamumas. Kaip pažymėta UNESCO dokumentuose, kultūra - tai žmogus. Nesikišti į kūrybos procesus, bet sudaryti sąlygas jos plėtojimui, - tai europietiška ir visiems priimtina. Kultūra - ne šventas stabas, bet istorinių sąlygų būtinas produktas. Nepamirština, kad Lietuva tiktai 1991 metų spalio mėnesį tapo teisėta UNESCO nare...

Esame maža tauta, bet ir šiandien galime džiaugtis svariu indėliu į Europos kultūrą. Nepraradę savo gentinės prigimties, nepamiršę etninių tradicijų ir istorinių ištakų, neatsisakę savo kalbos ir papročių (šiandieniškai suskamba kažkuomet pasakyti M. Daukšos žodžiai), einame kartu su visais, nesistengdami svarstyti, kuo atsiliekame, o kuo pirmaujame. Perdėm yra subjektyvus kultūros vertinimas, kad rastųsi toks išminčius, kuris sugebėtų sustatyti visas Europos tautas į vieną lentelę pagal kultūros raidą ir vyksmą. (Tai buvo lengva padaryti, kai buvo "ištobulintas" soclenktyniavimas). Nėra jokio reikalo tai daryti. Žinia, daug metų praeis, kol bus atstatyta tai, kas buvo sovietmečiais sugriauta ar sunaikinta. Turbūt esama tiesos žodžiuose, sakančiuose, kad ir šiandien mūsų kultūros savigriovos procesas dar nesustabdytas.

Pragmatikai teigia, kad europiečiai mus "atrado", kai prasidėjo triumfališkas "Žalgirio" krepšininkų žygis per pasaulį, kiti mano, kad mumis nustebo tuomet, kai pasaulio parodose buvo eksponuotas lietuvių liaudies menas, treti sako (teisingai sako), kad apie mus garsiau sušnekta, kai susipažinta su M. K. Čiurlioniu, kai pamatyta lietuviškoji opera, išgirstas S. Sondeckis ir R. Katilius. Visa tai neginčijama. Tokių pavyzdžių dešimtys, šimtai.

J. Baltrušaitis, J. Tysliava, O. Milašius, J. Savickis dėjo tuos pagrindus, ant kurių šiandien statomas lietuviškumo namas švedijose, prancūzijose, suomijose. Padžiūgavome, kai vokiečiai (rytų) žavėjosi M. Sluckio knygomis, bet tiktai apgailestauti tenka, kad tuomet niekas nesirūpino, kad į vokiečių ar kitas kalbas nebuvo verčiamas nei J. Mikelinskas, nei J. Aputis, nei R. Granauskas. O kada pradėta intesyviau versti Nobelio premijos lauretų kūryba? Vakar, užvakar. Sėdėjome, laukėme, manydami, kad M. Sluckis pramuš langą į Vakarus. Deja...

"Sielos kultūra yra kultūros siela" (J. Grušas). Tai didysis didžiųjų menininkų devizas. Štai bulgarai siekė ir pasiekė, kad mechaniškai privatizacijos bumas ir rinkos naujovės nepersimestų į kultūros sferas; mecenavimas itin paplito Lenkijoje, čia taip pat saugojamasi, kad masinė kultūra (amerikonizmai) neužtvindytų knygų rinkos ir teatro scenų.

Visame pasaulyje kultūra kenčia nuo staigių politinių permainų, o pas mus, atrodo, jau visiškai nebeliko jėgų priešintis kultūros nihilizmui, dirbtinių struktūrų kūrimui, naujų kultūros įstatymų projektų ignoracijai, knygų leidybos sumaiščiai, teatrų savigriovai, dvasinėms ubagystėms valstybės sferose. Norisi pagalvoti - net malonus šiurpas šiandien nukrečia - kodėl Vilnius po keletos metų negalėtų tapti Europos kultūros sostine, jeigu ja 1991 metais galėjo tapti Dublinas. Vilniuje palaidoti J. Lelevelis ir M. K. Čiurlionis, čia gotikos ir baroko šedevrai, unikalus senamiestis ir Universitetas, garsi opera ir kameriniai orkestrai, netoli - EUROPOS centras. O tolėliau - Kryžių kalnas, Orvidų muziejus, Mosėdžio akmenynas, Buities muziejus... O Dainų šventės ir folkloro festivaliai, o verbos ir koplytstulpiai, o dainos ir sutartinės, o piliakalniai ir knygnešių keliai... Visko neišpasakoti. To, ko nežino ir nematė Europa, nes joje tokių unikumų jau nėra arba dar nėra. Būkime kuklūs, bet garbingai išdidūs.

Ar susidomės Europa mūsų kultūros turtais? Aišku, susidomės ir jau domisi. Tiesa, neturime Nacionalinės galerijos ir Tautos rūmų, dar nepastatėme koncertinės salės su tobula akustika, greitai puikuosis Gedimino paminklas Vilniuje, galbūt bus atstatyta Žemutinė pilis, dar nesaugome kapinių, dar nepasigaminome pakankamai šluotų savo kiemui išsišluoti. Perkamės iš Vakarų kompiuterius (nejaugi tik mados klyksmo vedini?), bet iš kur nusipirksime paprastą beržinę šluotą? Ironizuoju dėl to, kad kultūros šiukšlių mūsuose yra per akis. Bjaurasčių - kičo, pornografijos, horoskopų, menkaverčių šou ir reviu - vežimais vežk. Beatodairiškai veržtis į europas, neparsivežkime kultūros pelų, užmiršę savas vertybes, kurios daug kartų brangesnės už europietiškus kultūros pirkalus, žiūralus, klausalus. Kol į kultūrą žiūrėsime kaip į pramogingą laisvalaikį, kol niausis parlamentarai - reikia ar nereikia Kultūros įstatymo, kol knygas tiktai perkame, o ne skaitome, galime prarasti ir tai, kas yra jau pasiekta. Tikiu išmintimi kaip kultūros saugikliu, tikiu mūsų kultūros visuotinu atgimimu, nes kuo gi daugiau dar galima tikėti?

Aleksandras Šidlauskas

Atgaiva kūnui ir sielai

Jau niekas negali suskaičiuoti, kiek Lietuvoje yra firmų, kurios užsiima turistine veikla, reklaminiuose skelbimuose kviečia vykti į visas keturias pasaulio puses. Tačiau kai neseniai vyriausybė nusprendė pradėti savanorišką turistinių firmų atestavimą, į Valstybinę turizmo tarnybą kreipėsi ir buvo atestuota iš kelių tūkstančių tik dvidešimt. Užsukau į vieną iš jų - "Astridą", įsikūrusią pačiame Vilniaus centre, Gedimino prospekte. Šiems turizmo ir prekybos rūmams vadovauja Vytautas Grigaliūnas. Tąkart man pasisekė surasti ir paprastai dėl reikalų ar su svečiais iškubėjusias darbuotojas - panelę Astą ir ponią Danguolę. "Ką galite pasiūlyti turistams iš užsienio?" - pasiteiravau, turėdama galvoje, kad netvarka pasienyje ir kitokie nesklandumai bei nepatogumai baido prie konforto įpratusius vakariečius. Tačiau Danguolė man paprieštaravo. Ji prisiminė, kaip neseniai pasitiko grupę turistų iš Vokietijos, jie jau nuo pasienio klausė "Ar stovi mūsų Anikė?" Mat daugelis atvykusių buvo kilę iš Klaipėdos. Čionai atvykę jie dainavo Anikei skirtą dainą, fotografavosi prie jos skulptūros. "Smagu buvo žiūrėti, kaip sulaukę žilos senatvės, sumanę aplankyti jaunystės žemę, žmonės basomis vaikščiojo po pliažą, brido į jūrą. O kai jie visi apsuko apie Raganų kalną, prisivaikščiojo po kopas, prisižiūrėjo kiškių ir gandrų - aš supratau jų džiaugsmą, jų norą pabūti dar civilizacijos nenuniokotoje gamtoje. Mačiau, kaip iš toli atvažiavę žmonės meldėsi Šilutės evangelikų bažnyčioje, kaip sustodavo prie prisiminimais susieto medžio, kalbindavo ir glostydavo jį."

Be maršruto Vilnius-Klaipėda-Vilnius "Astridos" firma siūlo ir trumpesnį - tai Vilnius-Kaunas-Trakai. Didžiausio susidomėjimo sulaukia ir didžiausią laiko dalį "Astridos" priimami turistai, buvodami Lietuvoje, praleidžia klaidžiodami po Vilniaus senamiestį, aplankydami visų praūžusių karų laidojimo vietą - Antakalnio kapines, o taip pat Žemutinę pilį, kur dabar atliekami archeologiniai kasinėjimai. Tačiau, kaip papasakojo direktorius V. Grigaliūnas, kai kurie turistai domisi tik kuria nors viena lietuvių gyvenimo sritimi. Pavyzdžiui, taip buvo per vokiečių mokytojų vizitą - jie norėjo pamatyti tik pagalbines mokyklas. Žinoma, specialiosios grupės suteikia daugiau rūpesčių, tačiau firmos darbuotojai sako esą laimingi įstengdami atvykusiems pasiūlyti kuo daugiau paslaugų, kad svečiams nereikėtų vargti. Jie pasirūpina transportu, užsako viešbučius ar restoranus, nuperka grįžimo bilietus.

Lietuva daugeliui "Astridos" klientų - tik ilgos kelionės etapas, dažnai jie važiuoja į Sankt Peterburgą, Maskvą, Minską, Latviją, Estiją. Tačiau visas dienas mūsų krašte, nuo pasienio iki pasienio, klientai nepaliekami vieni, be gido dėmesio ir rūpesčio.

Ne visi žmonės, ypač vyresnio amžiaus, mėgsta, o ir fiziškai pakelia kelionių autobusais ir viešbučiais maratoną. Tai turėdami galvoje "Astridos" darbuotojai ėmė ieškoti Lietuvoje ramaus poilsio vietų. Vieną poilsiavietę surado septyniolika kilometrų nuo Vilniaus, prie pušynais apaugusio švaraus Šilo ežero. O negaluojančią širdį, virškinimo trakto, ginekologinius ir kitus susirgimus, atvykus į Lietuvą, galima gydyti geru žodžiu minimose sanatorijose Druskininkuose. Čia įprasto sanatorinio gydymo trukmė dvidešimt keturios dienos, aktyvus poilsis perpus trumpesnis. Gydytojų priežiūra ir procedūros, saunos karštis ir baseino vėsa, gydomoji kosmetika, žalumoje išsidėstę teniso kortai, biliardinė ir sporto, kino bei koncertų salės atgaivina ne tik kūną, bet ir sielą. Ypač, jei ji išsiilgusi erdvės tolių ar gamtovaizdžių spalvų. Belieka tada tik sėsti ant dviračio ir pasileisti Nemuno pakrantėmis iki legendinio Raigardo ar iki Meilės salos.

O pačiuose "Astridos" turizmo ir prekybos rūmuose atostogomis nekvepia. Čia ieškoma vis kitų veiklos naujovių ir laukiama svečių.

Danutė Šiaudinytė

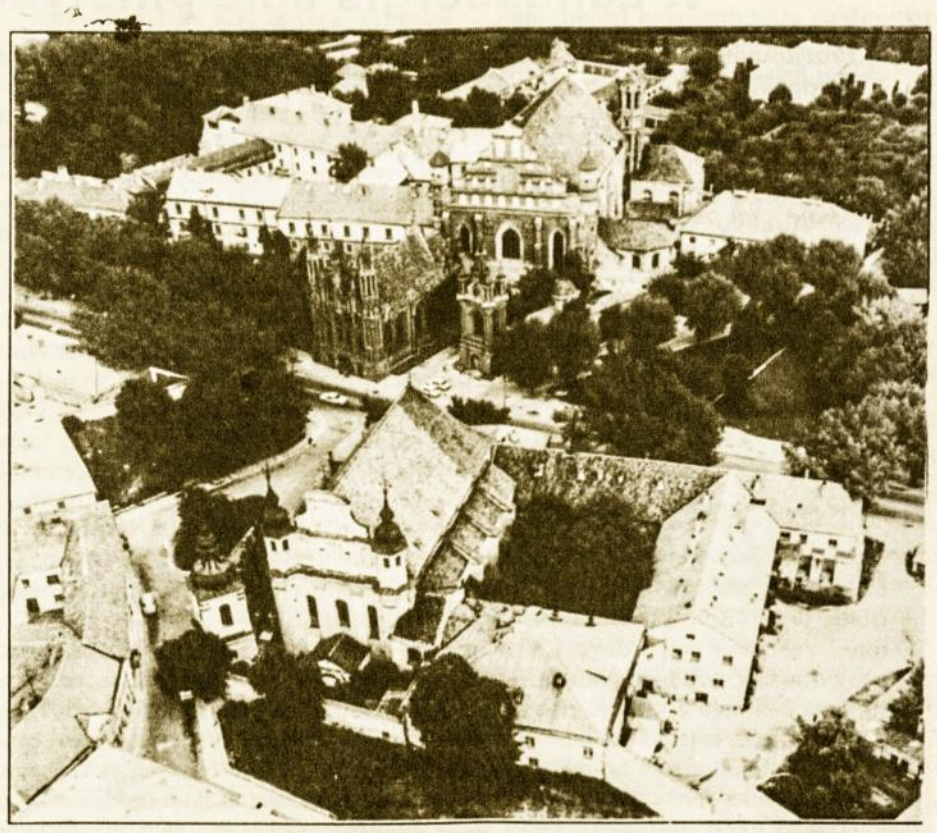

Vilnius. ***Mariaus Baranausko nuotr.***

Anotacija

Arūnas Pinkevičius. ***Apšlakstymas. Alytus, 1991, 46 p.***

Jauno poeto, Vilniaus Universiteto studento Arūno Pinkevičiaus eilėraščių knyga - kukli, mažo formato; kaip ir pačios eilės - trumpas būties apmąstymas, žmogaus ir gamtos vienovė, atsigręžimas į save, į Žmogų. Žvakės liepsnoje, tolimų žvaigždžių spindesy, net kasdieninėje vienatvės tyloje poetas girdi paslaptingą Visatos šnabždesį - amžinybės šauksmą. Jo poezija kupina meilės artimui, meilės, kuri, kaip jau buvo pažymėta atsiliepimuose spaudoje, - "yra paprasta, skaidri ir tikra".

Atsiųsta paminėti

Išėjo š. m. ***"Skautų aido"*** šeštasis numeris. Jame rasime informacijos apie 1993 m. jubiliejines skautų stovyklas Lietuvoje, kvietimą į 1993 m. LSS vadovybės rinkimus, sąlygas ir reikalavimus kandidatams. Leidinyje gausu medžiagos iš skautų gyvenimo, istorijos. Susipažinsime su Antano Zmuidzinavičiaus tapybos pavyzdžiais, skulptoriaus Broniaus Pundziaus žymiausiais darbais.

Lietuvos ir išeivijos sankryža

Atkelta iš 1 psl.

karų kapitalizmo sistemos pergalės įrodymo išdava.

Taigi darau išvadą ir norėčiau ją pabrėžti, jog mes ne tik nebepažįstame Lietuvos, bet ir patys pilnai nesuprantame, kas su mumis atsitiko.

Mes tiesiog nematom tų akinių, per kuriuos žiūrim į pasaulį. Mes, kaip ir Vakarų valstybės, ypač Amerika, matuojame įvykius Lietuvoje vienodu masteliu: kapitalistiniu, konservatyviu, arogantišku. Ir naujos Lietuvos vizija mūsų vaizduotėje visai neatitinka jos ištekliams, jos galioms, jos mąstysenai.

Tokios Lietuvos, kuria gyvenom išeivijoj, nebėra ir niekada nebus, o gal iš tiesų ir nebuvo - išskyrus mūsų viltyse ir sapnuose.

Išeiviai, pagyvenę Lietuvoje kelias savaites pas gimines ar Vilniaus viešbučiuose, apsvaiginti prisiminimų ir saugomi nuo kietos gyvenimo realybės, neparsiveža pilno Lietuvos pažinimo - nepamato viso to plyšio tarp "mūsų" ir "jų". Taigi tiek apie mus, išeivius.

Dabar bandykime prieiti prie tikro Lietuvos pasaulio.

Visų pirma, žiūrint iš vakarietiško ekonominio taško, tai galutinai nuvargintas, nugyventas kraštas - be resursų, be žaliavų, be jokios pramonės, kuri galėtų įsijungti į Vakarų komercinius tinklus. Vienintelė žaliava, jei taip galima pasakyti, tai pigi darbo jėga. Tai kraštas, kur skurdo riboje gyvena daugiau nei pusę gyventojų. Kur infliacija praryja bent kokią pinigų vertę, kur valstybės metinis biudžetas neprilygsta Kanados lietuvių bankelių indėliams.

Trumpai ir realiai pasakius, Lietuva yra skurdi trečiojo pasaulio šalis, kurios prošvaistės yra nykios. Jos vertė, vėl vertinant iš Vakarų pasaulio pozicijų, simbolinė ir strateginė Rytų ir Vakarų ekonominėse ir politinėse rungtynėse. Vakarams labai svarbu, kad Lietuva ir, žinoma, visas Pabaltijys taptų jų interesams palankia teritorija. Tuo atžvilgiu Lietuvos demokratizacija, desovietizacija ir kapitalizmo įgyvendinimas remiamas ir skatinamas, nepaisant visų trūkumų. Lietuva tampa, ar ji nori ar nenori, tarptautinių Vakarų korporacijų naujausiu filialu.

Žinoma, visuose šituose strateginiuose žaidimuose ir "šaltojo karo" laimėtojų sprendimuose nėra nei laiko, nei noro suprasti, kas atsitiko su tarybinio Rytų pasaulio žmonėmis per 70-50 komunistinio režimo metų. Vakarų mąstyseną geriausiai apibūdina Amerikos siekimas tiesiog pinigais nupirkti kapitalizmo ir demokratijos įgyvendinimą. Niekur šiuose planuose nerasi dvejojimo, kad pinigais žmogaus mąstysenos nepakeisi. Vakarai, pergalės apsvaiginti, nesupranta, jog nereikia taip arogantiškai peršti savo gyvenimo būdo formulių. Žodžiu, Vakarai nebando pilnai suprasti Rytų Europos mąstysenos ir poreikių skubėdami įdiegti savo sistemos šaknis. Šiuo atžvilgiu ir mūsų požiūris mažai kuo skiriasi. Ir mes, tikrai dabarties Lietuvos nepažinę, esame pilni vizijų, kokia jinai turėtų būti. Ir jei realybė neatitinka mūsų lūkesčių, mes apgailestaujam, nerimastaujame, pykstame.

Toliau pamėginsiu trumpai paaiškinti,

kas yra lietuvis šiandien. Kuo jis skiriasi nuo išeivijos brolių ir seserų? Kokie jo psichologiniai bruožai?

Kaip žinome, komunistinės sistemos auklėjimo ir aplinkos tikslas buvo padaryti naują žmogų, kuris tiktų kolektyviniam, totalitariniam, beturtiniam gyvenimui. Kiek tą tikslą pavyko pasiekti, ne čia vieta spręsti, bet visiems aišku, kad žmones pakeitė ir paveikė.

Be abejo, skaitėte George Orwell knygą "Gyvulių ūkis" arba matėte to paties pavadinimo multiplikacinį filmą. Jame kiaulės perima ūkio valdžią į savo rankas ir tuo pačiu pakeičia gyvulių konstituciją. Kur buvo parašyta "visi gyvuliai lygūs", atsirado "visi gyvuliai yra lygūs, bet kai kurie gyvuliai lygesni už kitus".

Tas pats buvo ir tarybinėje sistemoje. Visame krašte buvo daug nomenklatūrininkų, vadinamų "nemirtingaisiais", kurių gyvenimas skyrėsi nuo "mirtingųjų" visose gyvenimo srityse. Jie daugiau turėjo, daugiau galėjo ir kitiems davė, tai priklausė nuo jų paklusnumo, duodamų kyšių dydžio, pasitarnavimo - privataus ar partinio.

Kitas ryškus tarybinės sistemos bruožas - tai žmogaus teisių realityvumas. Ne kaip čia, Vakaruose, kur žmogaus teisės ginamos ir konstitucijos, ir teismų ir kur už nusikaltimus patraukiami atsakomybėn be išimties visi piliečiai. Ten žmogus turėjo tik tiek teisių, kiek jam buvo leista. Apie bent kokias žmogaus legalias ar "prigimtines" teises, jų laikymąsi nebuvo girdėta. Teisių gavimas priklausė ne nuo teisių kodekso, o nuo paklusnumo partijai arba, kaip vaizdingai lietuviai sako, nuo "užnugario" ar pažinčių turėjimo, kurios tave išgelbėtų iš bėdos. Taigi nesistebėkime, kad nepotizmas, blatas ir korupcija ir šiandien taip klesti Lietuvoje.

Trečia, tarybinis žmogus ir visa komunistinė sistema buvo varoma baime ir prievarta. Gyvenimas turėjo rutuliotis nustatytuose rėmuose - bent koks nukrypimas, kad ir mąstymas apie nukrypimą, iššaukdavo atitinkamą papeikimą, baudą ar kalėjimą ir tremtį. Atsimenu, ką tik susikūrus Sąjūdžiui kalbėjausi su vienu žymiu aktyvistu. Jis pasakė: "staiga praradom baimę - žmonės nebebijo". Tačiau ir po kelerių metų tą baimės jausmą sunku atmesti, žmonės to vergiškumo jausmo taip lengvai nepraras.

Taigi nesistebėkime, kad piliečiai tiesiog prašo tvirtos rankos, kuri įvestų tvarką. Čia gal tiktų palyginimas su kalėjime sėdėjusiais kaliniais, kurie paleisti nesaugiai jaučiasi be kalėjimo režimo. Taip pat nesistebėkime, kad nusikalstamumas ir mafija randa tokią palankią dirvą prievartavimui ir šantažui. Baimėje prievarta visada geriau klesti.

Ketvirta, tarybinei sistemai buvo būdinga nesibaigiantis deficitas ne tik kad gerų ir reikalingų daiktų, bet iš viso daiktų, reikmenų, aptarnavimo. Tas esminis trūkumas ugdė žmogų, kuris turi be galo kombinuoti, ieškoti, nurašinėti, kad išlaikytų bent kokį gyvenimo lygį. Gyvenimas ir dabar labai nedėkingas. Taigi kai skaitome apie vogimus ir plėšikavimus, prisiminkime, kad pats didžiausias ir pirmas plėšikas buvo valstybė ir jos aparato atstovai.

Svarbiausia, žinoma, kad šitos visos negandos buvo ir yra giliai šaknis suleidusios į sistemą, kuri toleravo šantažą ir blatą, vogimą ir piktnaudžiavimą. Atsimenu, kompozitorius Juzeliūnas pasakojo, kaip savo rajone, balotiruodamasis į Aukščiausiąją Tarybą, sutiko moterėlę, kuri jo paklausė: "Jeigu už jus balsuosime ir jeigu jus išrinksime, ar galėsime toliau vogti?"

Taigi gyvenimas Lietuvoje ne tik kad ekonomiškai labai sunkus, bet turi tokių sisteminių problemų, taip giliai įsigyvenusių, kad jas staiga panaikinti ar net sušvelninti labai sunku. Tai reikalauja didelio ryžto ir pastangų. Todėl, mano galva, prieš kritikuodami Lietuvą visada pagalvokime, ką mes patys tokiose nepakeliamose sąlygose darytume.

Žinoma, būtų galima toliau gilintis į Lietuvos nedalią - į gamtos užteršimą, į gyvenamųjų vietų stoką, į švietimo, sveikatos, invalidų problemas, bet visa tai mums - bent čia šiandien susirinkusiems - girdėta ir gal matyta. Neverta kartoti ir konkrečių klaidų, padarytų tremtinių nenaudai: pilietybės įstatymo, nuosavybės atgavimo, privatizacijos spragų ir kita.

Svarbiausia, man rodos, tai apmąstymas klausimo, iškelto "Tėviškės žiburiuose": ar nebesuprantame Lietuvos? Tik supratę ir "save" ir "juos", galėsime naudingai ir tiksliai padėti savo tautiečiams ir gal lengviau susitaikyti su nauja mūsų padėtimi. Toks supratimas padėtų iš naujo kurti santykius tarp Lietuvos ir išeivijos - geranoriškus, tarpusavio supratimo, pagalbos vieni kitiems santykius.

Tik suprasdami dabartinę Lietuvą, vėl tapsime jos dalimi.

Romas Vaštokas

radiocentras

COMMERCIAL RADIO STATION IN VILNIUS, LITHUANIA:

VILNIUS 101.0 FM
67.94 FM
24 hours (continuously)

KAUNAS 107.1 FM
67.67 FM
07.00 - 01.00

POP, ROCK MUSIC, NEWS, REPORTS, ADVERTISING

400.000 LISTENERS DAILY

VOA EUROPE
Music and More

VILNIUS FM 105.6

VOICE OF AMERICA - EUROPE:

CONTEMPORARY MUSIC, U.S. AND WORLD INFORMATION

IN ENGLISH -

CONTINUOUSLY AND LIVE FROM WASHINGTON, D.C.

VILNIUS 105.6 FM

150.000 LISTENERS DAILY

ADVERTISING SERVICE OF

RADIOCENTRAS AND VOA EUROPE:

FAX: 370-2-269293
TLX: 261143 LOSC LT
PHONE: 370-2-429073
ADDR: RADIOCENTRAS, P.O. BOX 1792, VILNIUS LITHUANIA

V. Landsbergis apie pilietybę ir išeivius

Praėjusiame "EL" numeryje Seimo užsienio reikalų komiteto pirmininkas dr. K. Bobelis interviu teigė, kad "vienas didžiausių nesusipratimų, įvykusių buvusioje Aukščiausioje Taryboje - tai pilietybės atėmimas iš išeivių". Į tokį priekaištą liepos 24 ir 31 d. "Literatūros ir meno" savaitraštyje, atsiliepdamas į jame anksčiau iš "Akiračių" perspausdintą publikaciją, atsako profesorius Vytautas Landsbergis laiške "Ponui B. Railai "Akiračiuose" ir kitiems, ypač Vakarų, lietuviams". Spausdiname tą laišką šiek tiek sutrumpintą.

"Kiek teko tautiečiams išeivijoje aiškinti, ar tai 1991-ųjų rudenį Detroite, ar 1993-iųjų pavasarį Vašingtone, visi greit suprasdavo Lietuvos sunkumus, ir negirdėdavau priekaištų, kad kas nors atkurtoje nepriklausomoje Lietuvoje, o juolab "landsberginė teisėtvarka" atėmusi lietuviams jų pilietybę.

Tokio nė žodžio nėra 1989 m. Lietuvos pilietybės įstatyme su visom vėlesnėm pataisom, bet yra vienos pilietybės nuostata. Tik su jos pagalba sekdavosi gintis nuo didžiulio SSSR, Rusijos ir kiek trumpesnio Lenkijos spaudimo: duokit mūsų esamiems ir būsimiems piliečiams ir Lietuvos pilietybę!

Nesutikom su tuo, ir nusileido, patarė jiems nebemaištauti, Karabachais negrūmoti, o priimti tą vieną naujosios Lietuvos pilietybę. Kurie tik dėl turto tai padarė, dabar išvažiuodami vėl atsisako.

Vakarų šalys Lietuvos nespaudžia, net akį užmerkia, jeigu jų piliečiai susitvarko dar ir Lietuvos pilietybės dokumentus. Ta lengvata, kuria nemaža kas pasinaudojo, buvo įvesta 1991 m. pabaigoje asmenims, jau turėjusiems Lietuvos pilietybę, tai yra gimusiems ligi 1940 m. birželio 15-osios. Buvom numatę be didelės reklamos dar praplėsti tą teisę ir šitaip "atstačiusiųjų pilietybę" vaikams, jau svetur gimusiems. Gal kiek čia uždelsėm, betgi turėjom tiek visokios velniavos.

O kas pragyveno keliasdešimt metų užsieniuose vien su sena Lietuvos pilietybe, tam nuo pat kovo 11-osios tereikėjo šio to sulaukti: kada baigsis Lietuvos sienų ir diplomatinė blokada, pradės kurtis ir tinkamai veikti ambasados, bus išspausdinti Lietuvos pasai ar nors piliečių pažymėjimai. Ir čia užtrukom porą metų, nelengvi jie buvo.

Pilietybės įstatymo kalba paini, kai kur nesklandi, yra neaiškumų, tas tiesa. (Todėl anksčiau buvau pavedęs parengti aiškinimą Vakaruose gyvenantiems lietuviams - buvo tenykštėj spaudoj, ir jos valia tą kartoti, kiek reikia.) Popierių visokių per daug reikalaujama pateikti, ir tai tiesa. (Mano galva, piliečiams pakaktų prieškarinio arba "Lozoraičio" paso, taip ir išeitų pagal įstatymą.) Įstaigose taip pat visko būna - iš kur mes tų mandagių valdininkų tiek daug naujų greit gausim? (...)

Kita vertus, kai senais gerais laikais visus užsienio lietuvius - ir Lietuvoj gimusius, ir jų vaikus bei anūkus - Maskva paskelbė SSRS piliečiais, jie buvo papiktinę tokiu įžūlumu ir asmens valios ignoravimu. Kai kurie tada būgštavo net važiuoti pas gimines į Lietuvą, mat griebsią sovietai į nagą kaip saviškį, neva sovietinį. Bet ir pasidrąsindavo prisiminę esą jau kitos valstybės piliečiai, kuri juos bėdoj apginsianti. Dabar to pavojaus nėra, be to, Aukščiausiosios Tarybos nutarimu išaiškinom, kad Lietuvos piliečių atžvilgiu primestoji "Sovietų Sąjungos pilietybė yra niekinė".

Lietuvos įstatymuose norėjosi matyti kuo daugiau teisės ir kuo mažiau politikos. Bet buvo politikos darytojų, kurie išeivijai kalė ir kalė: žiūrėkite, jus nuskriaudė, atėmė! Kai kam ir įkalė, ir, neteisingai apie pilietybę aiškindami, pyktį keldami, skausmą padarė. Kai kam patogu ir toliau neaiškumuose politikuoti, didelį Atlanto vandenį drumsti. Argi išeivija neturi teisininkų?

O Rusija palauks truputėlį, kol kas grumdydama Estiją. Jeigu tik galėtų apkaltinti Lietuvą "dvejopų standartų" taikymu - vienaip leidžiant urmu skelbti dvi pilietybes tiems, kurie 45 ar 50 metų gyveno Vakaruose, o kitaip darant tiems, kurie čia gyveno ir gimė, - tai lengvai apdumiami Vakarai, ko gero, ir nebebūtų Lietuvos pusėje (...)

P.S. Po dviejų savaičių tenka dar kai ką, deja, iš naujo aiškinti. Lietuvos Seimas, užuot padaręs paprastą ir komitetuose aptartą 18 straipsnio pataisą, kuri pašalintų apribojimą piliečių vaikams, gimusiems jau užsienyje, nuėjo į painiavas. Dr. K. Bobelis pasiūlė savo variantą su aplikantų (norinčių pilietybės) pareiškimu, kad jie jau yra piliečiai ir gali tą įrodyti; kiti atkakliai siūlė arba gąsdino "dviguba pilietybe", ir straipsnis, balsuojant sujauktoje skubos atmosferoje paskutinę dieną prieš atostogas, liko nepataisytas. Teks grįžti, siūlysiu vėl tą paprastą sprendimą ir kad niekas nedrumstų.

Vytautas Landsbergis
1993.VII.22"

Laiškai redaktoriui

Lietuvos Seime vėl buvo svarstomas pilietybės įstatymas. Kada nors ateity išsitobulinęs Seimas protingiau į tą reikalą pažiūrės.

Sveikintinas yra nutarimas, kad už ypatingus nuopelnus duodama pilietybė būtų politinė dėmė.

Kaip rašyta "E L", ypatingų nuopelnų" neįmanoma apibrėžti. Galbūt todėl, kad jie nemaloniai kvepia politinio tuščiagalvio silpnybe. 1923 m. Maironis savo poemoje "Kai kam" panašius pavyzdžius yra įamžinęs. Gaila, kad išeivijos spauda apie tai tyli.

Mes pilietybę gavome "užgimę", be "ypatingų nuopelnų".

Su pagarba

P. Blagnys

"EL": mūsų publikacijoje liepos 8 d., į kurią, regis, ir atsiliepė ponas P. Blagnys, buvo kalbama apie pateiktus svarstyti Seimui Pilietybės įstatymo pakeitimus, tarp jų siūloma atsisakyti buvusio įstatyme formulavimo, kad pilietybė užsienio valstybių piliečiams gali būti suteikiama už ypatingus nuopelnus. Kaip galima suprasti iš skaitytojo laiško, jis pilietybės gavimą "už ypatingus nuopelnus" vertina kritiškai, nepritaria tokioms valdžios valia teikiamoms malonėms, kurios leisdavo vieną kitą užsienyje gyvenantį išskirti, bet neišsprendė problemos iš esmės.

Liepos 16 d. Seimas priėmė Pilietybės įstatymo 16 straipsnio naują redakciją: "Respublikos Prezidentas, vadovaudamasis šiuo įstatymu, gali suteikti Lietuvos Respublikos pilietybę nusipelniusiems Lietuvai užsienio valstybių piliečiams išimties tvarka..."

Išnuomojami

atskiri kambariai ir butai užsienio svečiams.

Mokestis valiuta.

Rašyti:
"Europos lietuvis"
Strazdelio 1
2600 Vilnius
Lietuva

Nuomonės

Paprastam žmogui gyventi sunku

Po ilgo laukimo pagaliau išvydome litą. Malonu, kad turime savo pinigą. Tačiau juo iš karto nusivylėme. Sunku atskirti įvairios vertės centus. Ypač seniems žmonėms. Pabandykite neįsižiūrėję atskirti litą nuo vieno cento. O ką kalbėti apie senelius, kurie be akinių neprimato? Atrodytų, lyg specialiai sudarytos sąlygos apgaudinėtojams vietoj lito "įkišti" centą grąžos. Tai svarbu šiandieninėmis sąlygomis, kai prekiautojų sąžine ne visada galima pasikliauti ir parduotuvėse, ir turguose.

Nespėjome apsidžiaugti litu, kai paskelbė, kad traukinių bei autobusų bilietai brangsta. Brangsta ir maisto prekės. Iš karto lito perkamoji galia nuvertinama. Iki šiol pensininkas skurdžiai gyveno, jis dar labiau nuskurdinamas. Valdžios vyrams tas nerūpi. Jie gauna solidžias algas, apie kurias paprastas darbininkas bei pensininkas net nesapnuoja. Be to, prieš lito įvedimą ministerijų darbuotojai pasikėlė atlyginimus po 70-90% (neseniai p. Lubys buvo pakėlęs 50%), o pensininkams pensijas tepadidino 5% (birželyje), už tą priedą nė ketvirčio kilogramo dešros negali nusipirkti. Dabar vėl žada didinti pensininkams ir biudžetinių įstaigų darbuotojams 10%. Gal už tą 10% pensininkas nusipirks bent 200 gramų dešros. O valdžios vyrai trimituos: mes geriname žmonių gyvenimą. Aišku, tuo pačiu savo dešimttūkstantines algas neužmirš pasididinti. O juk LDDP rinkimų kampanijoje skelbė: darbas, dora, darnumas. Tai kur čia dora, jeigu priėjęs prie lovio kabina dideliu kaušu, o paprastiems žmonėms trupiniai belieka. Bedarbių skaičius didėja. Ir darnumo nėra. Pjaunasi dėl lovio nesigėdydami. O už LDDP tuometinio lyderio A. Brazausko sutikime 1992 m. spalio 10 d. dainuotas patriotines dainas Šilalėje ir šiandien persekiojami Šilalės tremtiniai, žmonės šaukiami tardymui, nors Vilniaus teisininkai paskelbė, kad ten nebuvo nusikaltimo sudėties. Matyt, Šilalės teisininkai nesiskaito su savo kolegų nuomone.

Prieš karą Nepriklausomoje Lietuvoje litas buvo tvirtas, paprastas darbininkas uždirbo nuo 5 iki 20 litų per dieną Nemuno vagos tvarkymo darbuose. Pažįstamas Kauno darbininkas pasakojo uždirbdavęs po 280 ir daugiau litų per mėnesį. Net rašytojas-komunistas J. Baltušis rašė, kad jam už grindų išvalymą ministras Tubelis davęs 100 litų. O maisto produktai ir kitos prekės buvo pigios: cukraus kilogramas kainavo vieną litą, lašinių ir sviesto kilogramas - nuo vieno iki dviejų litų, rugių 50 kg - 6-7 litai, kviečių - litu brangiau, vyriški bateliai odiniais padais - 6-8 litai, auliniai batai - 18 litų ir pan. Šiandien retas paprastas darbininkas uždirba daugiau kaip 100 litų (pensininkai gauna 50-60 litų) per mėnesį, o duonos kepaliukas 52-70 centų, mėsos kilogramas 5-8 litai ir brangiau, dešros kilogramas 8-16 litų ir pan. Tai kur žmonių gyvenimo lygio gėrėjimas, jei kainos kyla? Valstybės kontrolė tuo mažai domisi. Štai Šilalės rajono kontrolė dirba taip, kad už vieną į valstybės biudžetą grąžintą taloną reikėjo išmokėti algų ir kontrolės išlaidų net 11 talonų. Prie tokios kontrolės greičiau bus nuskurdintas biudžetas. Ir to kontrolieriaus neįmanoma atleisti, nes jis eina kartu su kairiaisiais, o tie nubalsuoja, kad jis dirba gerai, net ataskaitos už darbą nepriprašydami iš jo. Jis savas, prijaučiąs LDDP.

Paprastų žmonių gyvenimo lygis smarkiai krinta. Tuo pat metu renkami kadrai Prezidentūroje, kuriamos naujos valdybos. Valdžios vyrai į minkštas kėdes sodina sau artimus žmones. Aišku, jie, būdami prie lovio, nejaučia skurdo, o paprastam darbininkui, tarnautojui, pensininkui kiekvienas centas brangus.

O kas įvyko su indėliais taupomajame banke? Žmonės dėjo pinigus, taupė, nors laidotuvėms būtų. Valdžia nusprendė iki 1991 m. vasario 26 d. padėtus taupomajame banke pinigus indeksuoti 10 kartų, bet iš to nauda maža. Jeigu žmogus tada už dešros kilogramą mokėjo 2-4 rb, tai dabar moka už tokią pat dešrą 5-16 litų už kilogramą, jeigu sviesto kilogramas kainavo 3,5 rb, tai dabar per 7 litus, jei cukraus kilogramas tada kainavo 0,74-0,82 rb už kilogramą, tai dabar 2,5 lito ir pan. Tai ką reiškia tas varguoliškas indeksavimas? Žmogus už 1000-2000 rb galėjo surengti laidotuves, o dabar net karstui neužtenka. Pagaliau ir tuos indeksuotus pinigus dar nežinia kada išmokės. Sakoma, gal net po dešimties metų. Ne kiekvienas pensininkas ir sulauks. Taigi jo indeksuoti pinigai gali likti valstybei. Ar neturėtų valdžios vyrai pensininkams išmokėti visus indeksuotus pinigus pagal jo pareikalavimą bet kada?

Daug kaimo žmonių žiemą savo būstus apšildo skystu kuru. Jo kainos neįkandamos. Negi valdžios vyrai paliks žmones likimo valiai, nepapigindami skysto kuro bent pensininkams? Juk, kaip skelbia spauda, Mažeikių naftos įmonėje susidarė didelės kuro atsargos. Kodėl jų neparduoti pigiau? Problemų daug. Reikia, kad valdžios vyrai dirbtų, užjausdami visus žmones.

Kęstutis Balčiūnas
Kvėdarna

Naujos 2 litų vertės monetos dar banke.
Vl. Gulevičiaus (ELTA) nuotr.

Skaitytojo atsiliepimas į pokalbį su ponia Laima Andrikiene

("Amerikoje - įdomūs susitikimai, namuose - marių bangos politinėje stiklinėje", "EL", Nr. 27)

Kad politikų, visuomenės veikėjų darbai bei pasisakymai ne visuomet iš spaudos žmonių susilaukia tik pagyrimo, tai galima pastebėti kasdien skaitant laikaščius. Bet darbo santykiai tarp žurnalistų ir politikų Vakaruose yra gana korektiški, nes vienas nuo kito yra priklausomi...

Tokio įžūlumo neteko man pastebėti, kurį parodė p. L. Andrikienė, "atsakydama" į "EL" bendradarbio Adolfo Strakšio klausimus. Į visai konkrečius Stasio Kasparo samprotavimus "Nepriklausomoj Lietuvoj" apie L. Andrikienės "veiklą" nebuvo susilaukta tiesioginio atsakymo, bet pasinaudojant "autoritetingom" laiškų iškarpom buvo užpultas Stasys Kasparas asmeniškai.

Man atrodo - nepykit, - redaguojant "EL" reikėtų būti reiklesniems. Asmeniškumus reikėtų braukti, arba jeigu neįmanoma, tai pridėti redakcijos pastabą. (Taip daro "Akiračiai", "Der Spiegel" ir kiti rimti leidiniai). Reikėtų ir gerbti laikraščio prenumeratorius bei jį perkančius, nes pagal straipsnio (pokalbio) antraštę jie tikisi sužinoti apie Andrikienės veiklą ir darbus, o ne koks "baisus" tas žurnalistas Kasparas...

(Apie S. Kasparo visuomeninę ir žurnalistinę veiklą reikėtų atskirų straipsnių, nes tokių įdomių, drąsių žmonių išeivijoj gana mažai).

Beskaitant pokalbį su Andrikiene ir man įdomu pasidarė, kokiais pinigais ji apskraidė Ameriką. Jos darbdavys - Seimas, kaip tvirtina ji, neprisidėjo prie išlaidų. Vokietijoj pastaruoju metu kelių valstijų ministrai pirmininkai turėjo palikti postus vien dėl kelionių, kurias sumokėjo "dėdės", turėdami kitų interesų...

Romas Šileris
Frankfurtas prie Maino

"EL": iš esmės pritariame kolegai R. Šileriui, kad redaguodami turime būti reiklesni. Bet neretai iškyla kankinantis klausimas: ar redaktorius, braukdamas jam užkliuvusį teiginį, nevirs cenzoriumi? Kartais mums atrodo, kad autorius galėjo subtiliau, švelniau išsakyti vieną ir kitą vertinimą, pavyzdžiui, kaip šiame puslapyje spausdinamame laiške "Ką į tai atsakytų Lenkijos premjerė Halina Suchocka?" Bet jeigu nulyginsim visus aštrius, poleminius kampus, ar nebus pakeistas autorių mintys, pagražinta tikrovė, kaip sovietinėje žurnalistikoje buvo įprasta. Mūsų pozicija: skaitytojai, visi autoriai turi turėti galimybę išreikšti autentišką savo nuomonę. Bet sutinkame, kad negalima laikraščio naudoti asmeninių sąskaitų suvedinėjimui, žmogaus įžeidinėjimui. Todėl kai kurių laiškų visai nespausdiname arba skelbiame tik fragmentus.

Pastabos prie laiškų ar jų komentavimas kartais neišvengiama, nors irgi problematiška: viena vertus, redakcija nėra galutinės Tiesos institucija, tai irgi žmonės su savo subjektyvia nuomone; antra vertus - manome, kad reikia pasitikėti skaitytoju, jo sugebėjimu vertinti ir daryti išvadas.

Laiškai redaktoriui

Taip ir skęstame liūge

Išsivadavę iš bolševikinio siaubo, tarsi iš džiaugsmo įšokome į savus liūgus: ekonominius, kalbinius ir kitokius.

Kam teko keliauti dabartinėje Lietuvoje, tai, be abejo, susidūrė su tupyklų problema - nešvara, gali uždusti. O šitas atsitinka ne dėl ekonominių sunkumų, kiek grynai dėl bolševikinio mūsų žmonėms įskiepyto nevalyvumo ir nedovanotino apsileidimo.

Tupyklų "santvarka" dėl tų pačių priežasčių tiesiog lenktyniaudama veržiasi į lietuvių kalbą, ją paversdama barbarizmų tupykla.

Kalbininkų branginamoje lietuvių kalboje, turinčioje aukso raktelį slavų kalbų skrynelei atrakinti ir sanskrito paslaptims atidaryti - ko ten šiandien nėra? Vietoje žodžio *varžytinės* kišamas "sudirbtas" anglicizmas *aukcionas*; vietoje *partijos vadovas* arba *pirmininkas - lyderis*; vietoje trumpas *pranešimas - brifingas*; vietoje *numatyti - prognozuoti*; vietoje *išvyka - turas* ir t.t.

Lietuviškai tariant, dar pusė velnio būtų, jeigu tokie dalykai veltųsi išeivijos spaudoje, bet kad barbarizmų tupyklų smarvė tave tiesiog atbulą verčia paėmus Lietuvoje išleistą laikraštį ar ne vieną knygą: *gintarinė ledi, fideisitinis įsitikinimas, lietuviškas klondaikas, vakarietiški furšetai, debilūs vaikai, standartas nėra adekvatus, policijos reidas, dirba nestabiliai, lietuviškas arealas,* ir šimtai visokių puskalbių ir pusmokslių redaktorių pasaulio šiukšlynuose "sužvejoti" draiskalai tiesiog apsvaigina.

Greit reikės "Didžiojo barbarizmų aiškintojo" skaitant lietuviškus laikraščius. O turime "Lietuvių kalbos žodyną", kuriame, esą, tilps apie porą šimtų tūkstančių lietuviškų žodžių. Tereikia tiktai pasižiūrėti ir nereikės vartoti *imidžo*, kurį kai kas rašo *įmydžo*. Laukiame, kada atsiras barbarizmų "medžiotojas" ir iš dabartinio *įmydžo* išmes raidę "d". Tada vėl turėsime "atgimusį" lietuvišką žodį.

Žodžiu, suvertus viską į lovį, gausime jovalą, kurio neėstų nė padori kiaulė. O tačiau juo maitinami laikraščių skaitytojai. Ar ne laikas, kad skaitytojai pradėtų mokyti laikraščių redaktorius deramos lietuvių kalbos? Ne švara, bet jovalas kažkodėl labai greitai suranda mėgėjų.

Bet ir šitoje vietoje dar ne galas. Kaip šiandien persikrikštiję bolševikėliai Seime, pardavinėdami lietuviškas sritis, šūkalioja, kad tarpvalstybinėje sutartyje nereikia pasmerkti Pilsudskio-Želigovskio smurtą, kaip Landsbergio administracijoje buvęs švietimo ministras Kuolys prikepė Vilniją lenkiškų mokyklų, o Suvalkų trikampiui, Karaliaučiui, Gudijai priskirtom sritims visiškai nieko, kaip šiandien Vilnijos kraštui vadovauja ne lietuviai, bet lenkų sąjunga, taip išeivių kišenėje sėdintis "Gimtasis kraštas" perspausdintų išeivių laikraščių straipsnių gale drįsta prikabinti "kalba netaisyta". Atrodo, didesnio įžūlumo ir sugalvoti negalėtum. Na, o štai Valstybinė lietuvių kalbos komisija uždraudė spausdinti Vilniaus krašto lietuvių sąjungos išeivijoje išleistą brandų mokslinį veikalą - "Rytų Lietuva". Girdi, toje knygoje pratarmė ir redaktoriaus žodis neatitinka lietuvių kalbos reikalavimų.

O kad laikraščiuose kartais šešių žodžių sakinyje penki yra svetimžodžiai - tai šito komisija nemato.

Susidaro įspūdis, kad "Rytų Lietuva" veikale ne tiek lietuvių kalbos "pažeidimai" svarbu, kiek tai, kad ta knyga yra krislas lenkų akyse, kurie dabartiniams lietuvaičiams Seime jodinėja tiesiai ant sprandų; Vilniuje veikia lenkų universitetas, Vilniaus universitete steigiama polonistikos katedra, A. Šleževičius antrajam šių metų pusmečiui lenkų laikraščiui Vilniuje paskyrė 17 milijonų talonų, o Varšuvos seime nėra nė vieno lietuvio atstovo, Seinų "Aušrai" ir griūvančiom lietuvių mokyklėlėm nėra pinigų.

Taip ir skęstame pozicijos bei opozicijos užglostytuose liūgeliuose. Tranais spėjusi virsti tam tikra valdininkų armija glėbiais semia algas, bet ne už atliktą darbą tautai ar valstybei.

J.D.

Labai prašau kaip nors pamėginti pataisyti jūsų Lietuvos korespondentų lietuvių kalbą. Jie ją žudo. Skaityti lietuviškame laikraštyje apie "rinkiminius vojažus" yra perdaug.

Su pagarba -

Audronė Kovalskienė
Cambera, Australija

Kaip į tai atsakytų Lenkijos premjerė Halina Suchocka?

Lenkijos premjerė Halina Suchocka paskelbė, kad iš Lietuvos gavo tarpvalstybinį Lietuvos-Lenkijos sutarties projektą, kuriame kalbama ir "apie ginkluotą lenkų įsiveržimą į Vilnių 1920 metais". Premjerė mano, kad tai būtų "vienpusiškas komplikuotų istorinių įvykių vertinimas, kuris prieštarautų pasiektam sausio mėn. susitarimui su Lietuvos premjeru". (Apie tai rašė "EL" Nr. 25.).

Lietuvos liaudis turi šmaikštų posakį: "prisivirė košės, bet jos srėbti nenori." Ne lietuviai užgrobė Varšuvą, bet lenkai ir dargi pačiu negarbingiausiu būdu: sulaužydami neseniai pasirašytą Suvalkų sutartį užėmė Lietuvos sostinę Vilnių su trečdaliu lietuvių etnografinių žemių.

Jeigu ne lenkų okpacija, šiandien Brėslauja, Pastoviai, Smurgainys, Lyda, Gardinas, Augustavas, Suvalkai būtų tiek lietuviški, kiek yra lietuviški Šiauliai, Panevėžys, Marijampolė, Kaunas ir pan. Lietuvos teritorijoje gyventų apie 6 milijonai gyventojų ir nebūtų jokios lenkų teroru nutautintų lietuvių problemos Vilnijoje, kurie šiandien kažkodėl vadinami "lenkais", nors daugelio tėvai ar protėviai buvo čia nuo amžių gyvenantieji lietuviai. Šiek tiek lenkų atėjūnų "importavo" lenkų okupacija, bet ir jų daugelis išvažiavo į savo Lenkiją repatriacijos metais.

Kažin ką sakytų gerb. Suchocka, jeigu, pavyzdžiui, istorija būtų taip susiklosčiusi (o nuo jos išgelbėjo Jogaila), kad, sakykim, koks išsigimęs lenkas būtų pasigriebęs Poznanės vokiečių armiją, "sukilęs" prieš Varšuvą ir pasiskelbęs einąs "išvaduoti savo tėviškės", pasigrobęs Krokuvą ir gerą dalį Lenkijos, būtų prijungęs visa tai prie Vokietijos, o čia nuo amžių gyvenusius lenkus suvokietinęs teroru ir kalėjimais; kokia šiandien būtų "vokiečių" problema Krokuvoje ir jos apylinkėse? Ogi mirdamas toks niekšelis būtų atsiuntęs savo širdį palaidoti į Varšuvą, kaip tai padarė lietuviu save vadinęs Pilsudskis (ir Želigovskis), palaidodamas savo širdį Vilniuje, tarsi gražioji Lietuvos sostinė yra kokia nors niekadėjų organų sankrova, kur visokie lenkų pareigūnai turi progos atvažiuoti Vilniun ir čia, ant tos širdies, krauti vainikus, įžeidinėti lietuvių tautą. Įdomu, kaip jaustųsi lenkai, jeigu kokio lenkiško išgamos niekinga širdis būtų palaidota Varšuvoje ir vokiečiai ten nuolat vežiotų vainikus ir gėles, o neatsivežtų tą nereikalingą organą sau į Berlyną?

Pilsudskio, kaip lietuviško išgamos, širdis yra okupanto primesta ir mums nereikalinga. Ji primena klastą - prieš didelį kryžių pasirašytą ir po poros dienų niekingai sulaužytą sutartį, amžinosios Lietuvos sostinės klastingą pagrobimą ir trečdalio etnografinių lietuvių tautos lopšio žemių išdraskymą, prievartinį nutautinimą daugelio brolių bei sesių, kuriuos šiandien vadina "lenkais". Gerb. Suchockai gerai žinomi Vygriai, kur dar praėjusiam amžiuje visur kalbėjo lietuviškai.

Būk gera, maloni Ponia, neužsigauk, bet norėtume gauti Jūsų atsakymą į šiuos atvirus žodžius, o kai būsite Vilniuje ir dėsite vainiką ant Pilsudskio širdies kapo, atsiminkite, kad lietuvių tauta matys ne kokį pagarbos mostą, bet įžeidimą, gerbiant tiek ašarų, kančių ir žemių išplėšusį niekadėją.

Servus
Australija

P.S. Į Vilnių premjerė atskubės, nes jau gavusi signalų, kad Lietuva dėl Želigovskio darysianti kompromisų. Jeigu tikrai taip bus, tai dabartinė valdžia Lietuvoje įvykdytų skaudžią principinę išdavystę. Vilkimės, kad to nebus padaryta. Dar tiek lietuviško sąmoningumo ir lietuviškos širdies atsiras gal ir ten, kur jos kasdienybėje nesimato.

S.

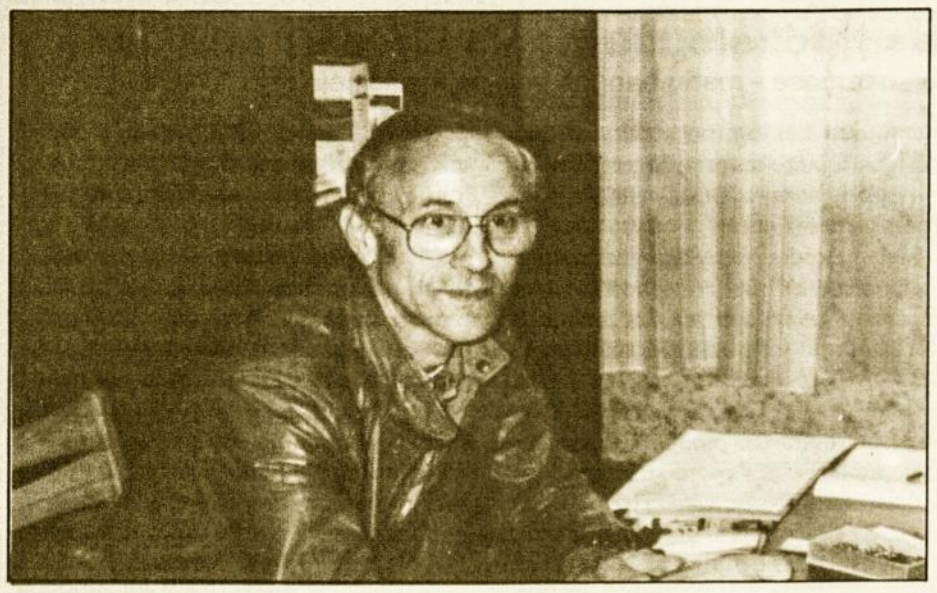

"EL" redakcijoje Vilniuje lankėsi Alfredas Broszat (Bružaitis), gyvenantis Wegberg (netoli Düsseldorfo, Vokietijoje). Kaip pats sakė, yra senas "Europos lietuvio" skaitytojas, jo žmona Albina irgi. Jis, naudodamasis proga, kad atvažiavo į Lietuvą, atėjo pratęsti prenumeratos, susipažino su redakcijos darbuotojais.

Alfredas Broszat gimė Vokietijoje per karą. 1945 m. tėvai jį parsivežė į Lietuvą, jie gyveno Šiluvoje ir Jurbarke. 1959 m. jie apsisprendė išvykti gyventi į Vokietiją. Alfredas ten baigė Vasario 16-osios gimnaziją. Dirba privačioje firmoje galvanotechnologu.

Alfredas sakė, kad važiuosiąs į Gargždus, į svečius pas mamos sesers dukrą.

Dėkojame jam už gerus linkėjimus "EL" redakcijai. *ELR*

Vokietija

Sutvirtinimo sakramentas 10-čiai katalikų

Birželio 20 d., sekmadienį, Lietuvos šventųjų koplyčioje Romuvos pilyje Vokietijos lietuvių katalikų sielovados direktorius prel. Antanas Bunga suteikė Sutvirtinimo sakramentą 10-čiai tikinčiųjų: 8-iems mokiniams ir Laimai Veršelienei bei jos marčiai. 5 sutvirtintieji iš Vokietijos ir 5 iš Lietuvos.

Vasario 16-osios gimnazijos kapelionas kun. Edis Putrimas mišių pradžioje pranešė, kad visi kandidatai šiam įvykiui ilgesnį laiką ir su noru ruošėsi. Sutvirtinimo sakramentą suteikti pakviestas vysk. Antanas Deksnys, sutarta šventės data. Nelaimei, ganytojas prieš keletą dienų sunkiai susirgo - buvo dalinai paralyžuotas. Dėkojo prel. Bungai, kad sutiko padėtį gelbėti.

Per pamokslą prel. Bunga aiškino, kad švenčiame Sekmines - Šv. Dvasia šiandien nužengs ant dešimties kandidatų, pasiruošusių ją priimti. Šv. Dvasios veikimas nuostabus: per pirmąsias Sekmines bailius ir išsigandusius apaštalus ji pavertė drąsiais kovotojais, nepabūgusiais mirti už tikėjimą. Anksčiau laivai, keliaudami per vandenynus, norėdami patirti, ar teisinga kryptimi plaukia ir ar toli žemė, išleisdavo balandžius. Pagal jų skrydžio kryptį sukdavo savo laivus ir niekados neapsirikdavo. Ar mūsų gyvenimas nėra banguojanti jūra? Sukime savo gyvenimo laivo vairą Šv. Trejybės per Šv. Dvasią nurodoma kryptimi. Priminė Šv. Dvasios dovanas ir maldavo, kad ant mūsų nužengtų išminties, supratimo, patarimo, tvirtybės, dievotumo bei Dievo baimės dvasia. Tai buvo didžiausia šios šventės dovana, prieš kurią nublanks visos kitos šiandien iš tėvų ir draugų gaunamos dovanėlės.

Kun. Putrimas paskelbė kandidatus, pasiruošusius priimti Sutvirtinimo sakramentą: Alesius Vilius Povilas, Kalven Elvyra Janina, Lipšytė Laima Diana Edita, Lipšys Martynas Justinas, Saternus Egidijus Jurgis, Schröter Tobias Jonas, Slankauskaitė Rasa Ona, Slankauskas Vytautas Antanas, Veršelienė Laima Regina ir Veršelienė Meilė Teresė. Kiekvienas sutvirtinamasis prie altoriaus buvo palydėtas globėjo. Komunija buvo dalijama dviem pavidalais - duonos ir vyno. Darniai ir pamaldžiai skambėjo naujosios lietuvių religinės giesmės, vadovaujant ir gitara pritariant abiturientui Liudui Motekaičiui.

Per šventinę vakarienę, kurią valgė visi mokiniai ir svečiai, kun. Putrimas papasakojo, kokia kebli padėtis buvo susidariusi, kai staiga susirgo vysk. Antanas Deksnys, o visi kandidatai labai norėjo būti sutvirtintais jau šį sekmadienį. Padėtį išgelbėjo prel. Bunga, gavęs vyskupo leidimą teikti Sutvirtinimo sakramentą.

Direktorius Andrius Šmitas dėkojo prel. Bungai už mokinių tikėjimo sutvirtinimą, o ypač kun. Putrimui už jų paruošimą. Neseniai jis paruošė keletą mokinių pirmajai komunijai, o dabar - Sutvirtinimo sakramentui.

Sutvirtintųjų vardu abiems dvasininkams padėkojo Laimutė Lipšytė. Įteiktos dovanos. Prel. Bunga padovanojo visiems sutvirtintiems po knygą apie popiežių Joną Paulių II, kuris rugsėjo mėnesį lankys Lietuvą, o direktorius Šmitas - po Dudeno enciklopediją mokiniams. Sugiedota Ilgiausių metų.

"Lietuvių Namų" mokytojų ir mokinių viešnagė

Prieš trejus metus Lietuvos švietimo ministerija įsteigė Vilniuje vidurinę mokyklą lietuvių kilmės vaikams iš buvusios Sovietų Sąjungos. Tai mokykla, visai panaši į Vasario 16-osios gimnaziją, tik į ją mokiniai renkasi iš Rytų, o į mūsiškę gimnaziją - daugiau iš Vakarų. Ši mokykla pasivadino "Lietuvių namais". Turi didelį bendrabutį, kuriame šiuo metu gyvena maždaug 130 vaikų, tarpe jų ir pradinių klasių mokinukai.

Prieš porą metų šios gimnazijos direktorius A. Rudys lankėsi Vasario 16-osios gimnazijoje. Vėliau mūsų mokiniai Velykų atostogų metu lankėsi Lietuvoje ir galėjo apsigyventi šios mokyklos bendrabutyje, buvo maitinami, net pavežiojami po Lietuvą.

Gerų aukotojų dėka ("Atviros Lietuvos fondas" paaukojo $5000) 18 šios mokyklos mokytojų ir 19 mokinių, atlikę daugybę formalumų ir išsinuomoję autobusą "Ikarus", globojami direktoriaus pavaduotojos Visockytės Apolonijos, įveikė beveik 1000 km atstumą nuo Vilniaus iki Hüttenfeldo. Su jais atvyko ir Kultūros bei švietimo ministerijos ryšių su tautiečiais tarnybos darbuotoja E. Matulionienė. Ši grupė Vasario 16-osios gimnazijoje svečiavosi 5 dienas. Ir mokytojai, ir mokiniai lankėsi įvairiose pamokose, draugavo su kolegomis, apžiūrėjo Heidelbergo, Wormso ir kitų miestų įžymybes, o čia ir Joninės atėjo - tad visi dalyvavo šventinėje programoje. Buvo gražu matyti, kaip juodbruvas lietuviukas iš Kaukazo šoka su šviesiaplauke lietuvaite, kurios tėveliai gyvena netoli Japonijos. Tarp atvykusiųjų buvo ir palikuonis lietuvių, caro ištremtų po 1863 metų sukilimo. Aikštelėje po didžiuliu ąžuolu buvo matomi lietuvių vaikai iš visų pasaulio žemynų, išskyrus Australiją ir Antarktidą. Atrodė, jog esame stiprūs, jei mus vienija mokyklos, tėvų žvilgsnis į lietuvišką savo vaikų ateitį. Ir Vasario 16-osios gimnazija šiuo metu buvo tikra šeimininkė, nes čia besimokantys mokiniai iš Lietuvos jau pamilo ją. Čia jie pasitinka savo tautiečius iš anapus Atlanto, iš Vokietijos ir kartu stato tiltą tarp Rytų ir Vakarų. Tik dabar ryškėja šio reiškinio esmė, nors paradoksalu, bet atrodo, kad Vasario 16-osios gimnazija dabar dar reikalingesnė negu Lietuvos okupacijos metais.

Iš "Vokietijos LB valdybos informacijų" 1993 m. Nr. 3

Ar lengva Lietuvoje imtis verslo?

Politikos virtuvė - laikinas dalykas. O kaip bus su pica?

Kol kas tik Vilniuje šešiolika valandų per parą "Ritos virtuvėje" galima užsisakyti tikros picos. Tokios kaip Čikagoje! Reklama per radiją, televiziją ir spaudą stengiasi pripratinti vilniečius prie bene populiariausio pasaulyje italų valgio, kurį labai pamėgę ir amerikiečiai. Ar todėl ir Amerikos lietuvaitė Rita Dapkutė, nusivylusi politikos virtuve, ėmėsi ne ko kito, bet picos?

- Man sunku paaiškinti, nes kažin ar pati iki galo žinau, kodėl būtent pica, - atvirai prisipažino Rita Dapkutė, kai mes kalbėjomės "Ritos virtuvėje", už lango pliaupiant lietui ir sūkuriuojant visai ne vidurvasario vėjui.

Rita buvo ką tik grįžusi iš miesto centre šiomis dienomis atidaryto kiosko, kuriame praalkusiems žmonėms siūlomi ne šiaip sau šumuštiniai, o tikrų tikriausi submarinai. Siūlomi nuo ankstyvaus ryto iki antros valandos po pusiaunakčio. Vadinasi, politikos virtuvė Ritai buvo iš tikrųjų laikinas dalykas, turėjęs vėliau ar anksčiau pasibaigti. Rita neabejoja, kad parlamente dirbo todėl, kad reikėjo. Ji savo gyvenimo su politika niekada nesiejo. Tiesiog taip susiklostė, toks buvo laikas.

Baigusi universitetą ir gavusi žurnalistės bei biologės diplomą, Rita Dapkutė 1985 metų vasarą atvažiavo į lituanistikos kursus Vilniuje, vėliau metus mokėsi Čikagoje, Ilinojaus universiteto Lituanistikos katedroje. Ko gero, iki šios dienos tebėra aspirantų sąraše. Svajojo apie lietuvių literatūros vertimus į anglų kalbą. Tačiau pasirodė, kad suvokti lietuvių literatūrinę kalbą nėra taip paprasta, nes daug kas pasakoma tarp eilučių. Reikėjo pažinti Lietuvos socialinį gyvenimą, reikėjo dar kartą atvažiuoti. Ir Rita pasirūpino dešimties mėnesių stažuotę Vilniuje. Tačiau to nepakako, stažuotę pratęsė iki dvejų metų. O čia, kaip pati Rita sako, netikėtai buvo įtraukta į Sąjūdžio veiklą, nes puikiai mokėjo anglų kalbą, be kurios ryšiai su pasauliu sąjūdininkams būtų buvę keblūs. 1989 metais Rita, regis, visam laikui grįžo į Čikagą, pas tėvus, kuriems ji vienturtė dukra. Bet gyvenimas jau buvo suskilęs tarsi į dvi dalis: fiziškai esi čia, o dvasiškai - ten, Lietuvoje. Kasdien mąstai, ką tas ir tas dabar veikia Lietuvoje, kaip vyksta tas ar kitas procesas. Tokia būtis tapo tiesiog neįmanoma. Todėl, kai buvo pakviesta padėti per rinkimų į Aukščiausiąją Tarybą kampaniją, neatsisakė. O tada jau politikos sūkurys įtraukė galutinai, bent taip atrodė iš pašalies žiūrint, nors kaip šiandien prisipažįsta pati Rita, gaila, kad daug kas ir tada, ir dabar daroma politikos, ne Lietuvos labui, kad į viešumą iškyla tuščiagarbių ir tuščiakalbių tiek čia, Lietuvoje, tiek užsienyje. Ji taip kalba ne iš nuoskaudos dėl žmonių dviveidiškumo (čia turimas galvoje triukšmas dėl "Chicago Tribune" išspausdinto straipsnio apie tariamus Ritos Dapkutės ryšius su KGB ir JAV Federaliniu tyrimų biuru. - *Aut.*), o tiesiog iš karčios patirties, sukauptos per tuos penkerius darbo šiapus ir anapus Atlanto. Gražu, žinoma, kai žmogus puoselėja savo autoritetą, sutikdamas ar palydėdamas kokį veikėją iš Lietuvos į Baltuosius rūmus ar pas kokį nors senatorių, bet dar gražiau, jei tas žmogus, be ilgų įkalbinėjimų, lipa su tavim į namo rūsį ir klijuoja dešimt tūkstančių vokų, pašto ženklų, dirba juodą darbą, kurio niekas ir niekada neprisimins, nepadėkos. Gal tik Aname pasaulyje?

- Man atrodo, kad tie, kurie dirbo pogrindžiuose, patyrė tikrą pasitenkinimą kaip tik dėl paties darbo. Tokie žmonės ne tik kalba, kad dirba Lietuvos labui, bet jie iš tikrųjų dirba, nesigirdami, - sako Rita Dapkutė.

Tiesą pasakius, nenorėjau kalbėti apie politiką, bet išvengti šitos šnekos tiesiog buvo neįmanoma. Nes vienas dalykas, jeigu aš imčiausi tokio verslo, kokio ėmėsi Rita, ir visai kas kita, kai šito ėmėsi pati Rita Dapkutė. Ar tasai vardas padeda, ar trukdo jos verslui?

- Ir taip, ir ne, nes mane iš tikrųjų daug kas pažįsta, - sako Rita Dapkutė, "Ritos virtuvės" savininkė. - Mes stengiamės iškepti ne pačią skaniausią, ne pačią pigiausią ar brangiausią picą, bet tikrų tikriausią, tokią, kokią valgo žmonės Čikagoje. Mums svarbu autentiškumas. Nedaugelis Lietuvoje yra ragavęs tikrų hamburgerių, kokie kepami Vakaruose. Tačiau čia yra prekybininkų, kurie pačią pigiausią bandelę perpjauna, į vidų įspraudžia arbatinės dešros, šiek tiek užtepa pomidorų padažo ir siūlo žmogui kaip hamburgerį. Gal tas mane labiausiai ir užpykdė, nes panašiai yra ir su pica. Aš nesakau, kad mūsų pica yra pati skaniausia, gali būti šimtas skanesnių, bet aš sakau, kad mūsų pica yra iš visų pati tikriausia.

"Ritos virtuvė" dirba tik aštuoni mėnesiai, bet jau turi savo nuolatinių klientų, dirba trim pamainomis trys dešimtys žmonių, dauguma jaunų, bet sąžiningų, norinčių perimti vakarietiškus darbo metodus. Kaip Rita sako, dar nesugadintų sovietinės sistemos. O pradžia buvo trumpa ir gana nuobodi. Viso labo septyni šimtai dolerių, iš kurių apie tris šimtus išleido įrangai, o likusius reklamai. Labiausiai jaudinosi pačią pirmą dieną, kai buvo užsakyta vos penketas picų... Šiaip ar taip, pica nėra pigi, ne vienam žmogui skirta. Pagaliau ir savikaina didelė. Bet kas nerizikuoja, tas pralaimi. Rita surizikavo, nors, kaip pati sako, lietuviams nėra būdinga rizikuoti. Gal todėl ir jos mama šiek tiek abejojo, gal net bijojo dėl galimo žlugimo. Tačiau jau pačią pirmąją dieną vieni klientai, suvalgę picą per pietus, vakare užsisakė kitą. Tai jau didžiausias įvertinimas, kai reklamą daro pats patiekalas, o ne tie, kurie tą patiekalą kepa.

O kaip įveikti kryžiaus keliai, kol toji virtuvė buvo atidaryta? Tiesiog reikia kantrybės. Nors, pasak jos, būna dienų, kai norisi viską susipakuoti ir išvažiuoti. Kodėl? Todėl, kad vykdomoji valdžia yra taip surašiusi potvarkius ir įsakymus, kad ne skatina verslą, bet stato visokias užtvaras, už kurių turėtų užkliūti vagis ar sukčius.

- Stabdomoji veikla arba saugomoji veikla nuo blogio, - sako Rita Dapkutė, - yra surašyta ne tik ant popieriaus, tai užfiksuota žmogaus - ypač valdininko - galvosenoje. Valdininkas niekaip negali patikėti tavim, kad atėjai ne jo apgauti, o su dorais tikslais, norėdamas tik vieno, kad tavo picą žinotų visa Lietuva, kad jos su niekuo kitu nesumaišytų. Žinoma, vieniems ji gali patikti, kitiems nepatikti, bet mums svarbu išlaikyti būtent čikagietiškos picos vardą. Aišku, man rūpi, kad aš už savo darbą galėčiau normaliai gyventi, gal nusipirkti mašiną, gal pasistatyti namą, gal sykį per metus išvažiuoti paatostogauti į Europą ar Ameriką. Ar tai nusikaltimas: dirbti ir uždirbti? Kai valdininkui šitaip pasakai, netiki, sarkastiškai šypsosi, regis, kiaurai tave mato, kokių tu čia užmačių piktų turi...

Rita pasakojo, kaip ilgai ir nesėkmingai tenka varstyti valdininkų duris vien dėl to, kad netobuli įstatymai. Kas galima Jonui, tas draudžiama Petrui. Sakysim, ji norėtų reklamos sumetimais nemokamai išvežioti šimtą picų ambasadoms, užsienio firmoms, šiaip žmonėms. Bet kartu, ji norėtų, kad ir įmonei tos picos nekainuotų, t. y. nereikėtų mokėti akcizo, pelno ir kitokių mokesčių. Pasirodo, jog tokia akcija tiesiog neįmanoma, nes valdininkai turi neginčijamą argumentą: kodėl valstybė turi patirti nuostolių, jei "Ritos virtuvės" savininkei kilo noras šimtų picų pavalgydinti žmones nemokamai? Keista? Nė kiek, valdininkai rūpinasi Lietuvos ekonomika. Ir nė nemėgink įrodinėti, kad pasaulyje nė vienas picerijos savininkas nesusikrovė sau milijonų. Vis tiek niekas nepatikės.

Kitas pavyzdys, - tai valstybinės kalbos inspekcija. Iškilo kliūtis, kuri tiesiog stebina. Submarinai, kaip pristato "Ritos virtuvė", yra dar vienas autentiškas amerikietiško maisto kičas, kurį, be abejo, vos metę žvilgsnį užsieniečiai pažįsta be jokių komentarų. Rita Dapkutė kioskelio lange pakabino meniu, kuriame išvardinti visi submarinai. Kad nereikėtų vertėjo, viena eilutė lietuviškai, kita eilutė angliškai. Tas pats ir ant kioskelio reklaminio skydelio: lietuviškai ir angliškai, kad iš tolo būtų matyti. Pasirodo, negalima. Dvi kalbas gali vartoti tik aerouostas, geležinkelis, ambasados, bendros su užsieniu įmonės, tautinės bendrijos, ir viskas.

- Tai mane stebina, - sako Rita Dapkutė. - Suprantu, jeigu viskas būtų parašyta angliškai arba daugiau angliškai negu lietuviškai, galėtų mums priekaištauti. Bet dabar mes norim, kad pas mus atvažiuotų turistų, kad užsienis investuotu savo pinigų, bet patys nusigręžiam nuo pasaulio, tiesiog spjaunam į kitataučio interesus ir patogumus. Ar jau mes visi taip tobulai mokame užsienio kalbas, kad kiekvienam svečiui galim be vargo perskaityti meniu restorane? Aš manau, kad pavyks įteisinti submariną kaip naujadarą, bet aš žinau ne vieną atvejį, kai dėl kalbos inspekcijos reikalavimo viešbutis ar parduotuvė prarado trejetą tūkstančių dolerių, išleistų iškabai. Kam nuo to geriau? Tai kažkoks keistas provincialumas, o ne kova už kalbos švarumą.

Bet, nepaisydama visų trukdžių, Rita mano, jog reikia, ypač jaunesniems užsienio lietuviams, būtinai atvažiuoti į Lietuvą ir ką nors pamėginti čia daryti. Tai įdomu, nors ir nežmoniškai sunku. Jeigu jau pasiryšite tokiam žygiui, būkite kantrūs, būkite pasirengę atsidurti tokioje padėtyje, kai pasijusite esą visiškai čia nereikalingi, nors iš tikrųjų žinosite, kad esate labai ir labai reikalingi. Net šešiasdešimties metų specialistas, atvykęs iš užsienio, čia gali patirti, jog nieko neišmano, čia, Lietuvoje, gyvenančių žmonių supratimu. O pati Rita gyvena savo nauju darbu ir politika domisi tik tiek, kiek tai susiję su mokesčiais.

Į klausimą, ar lieka laiko sau, Rita, nė nesusimąsčiusi, atsakė, jog nelabai įsivaizduoja, kas tai yra. Jos visas laikas yra darbas, kuris teikia tikrą pasitenkinimą ir pragyvenimą. Žinoma, norėtųsi nueiti ir į kokį kiną ar pabūti su draugais, ar dar ką, bet ji jau kitaip negali, sako, gal pasidariau ligonė, nes nebemoku ramiai kur nors išvažiuoti, poilsiauti, sako, man vis tiek kas minutę rūpi virtuvė.

- Čia mano namai, - pasakė Rita atsisveikindama.

Salomėja Čičiškina

Skautiškuoju keliu

Pone Redaktoriau,

Grįžęs iš Jubiliejinės stovyklos, vėl prie rašomosios mašinėlės. Visų pirma, asmeniškai ir V. Gasperienės vardu išreiškiame nuoširdžią ir skautišką padėką už įvairiausią paramą, už tai, kad "EL" skelbia aukotojus skautų stovyklai, išspausdino kvietimą į 44-osios tradicinės stovyklos uždarymo iškilmes. Labai labai esame dėkingi!

Iš pradžių buvo 77 stovyklautojai, o savaitgalin prisidėjo dar. Stovyklai Vadovavo jaunieji, kurie labai puikiai tvarkėsi. Mes kreipėme dėmesį, kad jie skautuodami neiškryptų iš stovyklos ribų, kad laikytųsi LSS nuostatų ir stovyklos programos.

Pranešu paskutinius aukotojus. Vėliau atskubėsiu su kitomis korespondencijomis ir padėkos žodžiais.

v.s. Juozas Maslauskas

Vykdami į jubiliejinę Lietuvos skautų stovyklą Kunigiškėse, prie Palangos, "EL" redakcijoje Vilniuje apsilankė v. s. Bronius Zinkus su keturiais anglais iš Derby skautų asociacijos "St. August Venture Scoute": Barry Parker, Mark ir Helen Childs, Paul Whitehall (juos matome nuotraukoje). Jie per laikraštį prašė perduoti sveikinimus ir padėką Anglijos skautams, svarbiausiems rėmėjams, kurie visapusiškai, ypač finansiniu požiūriu, padėjo suorganizuoti šią kelionę į Lietuvą.

LSB Vyriausio Skautininko sveikinimas

Sveikinu visus 75 metų Jubiliejinės stovyklos skautus ir skautes, suvažiavusius iš visų Anglijos kampų. Tai labai didelė šventė mūsų Lietuvių Skautų Sąjungoje. Šie metai dar yra labai svarbūs visiems lietuviams prisimenant 60 metų Dariaus ir Girėno skridimą per Atlantą.

Kviečiu visus aktyviai įsijungti į stovyklos gyvenimą. Lai broliškumas vyrauja tarp mūsų ir tyra skautiška dvasia. Niekad nepamirškime, kad esame viena skautiška šeima.

Tegyvuoja "Dariaus ir Girėno" vienybė tarp visų sesių ir brolių lietuvių.

Budėkime!

v.s. Gediminas Deveikis
Lietuvių Skautų brolijos Vyriausias Skautininkas

Rugpjūčio 1 d. iš JAV organizuotos skautų Jubiliejinės stovyklos sveikinimą atsiuntė J. Alkis:

Sesės ir Broliai Europoje,

Siunčiu Jums skautiškus sveikinimus ir linkėjimus iš Jubiliejinės stovyklos, kurioje drauge su šimtais sesių ir brolių iš įvairių kraštų gražioje "Roko" stovyklavietėje minime lietuviškos Skautijos 75 metų jubiliejų.

Mes tikimės, kad mūsų siekiai ir darbai atves mus į vieną vienybėje augančią skautų Sąjungą Lietuvoje.

Budėkime!

Jūsų v.s. Jaras Alkis
LSS Europos Rajono Vadas

LSS Vadovybės Rinkimai

Sesės ir Broliai,

LSS Tarybos Pirmija, vadovaudamasi LSS Vadovybės Rinkimų nuostatais, kviečia LSS narius į korespondencinius vadovybės rinkimus. Jų tikslas yra išklausyti LSS vadovybės pranešimus, susipažinti su rinkimų dalyvių pasisakymais ir pasiūlymais, priimti nutarimus organizacijos klausimais bei išrinkti LSS vadovybę kitų trejų metų kadencijai.

LSS Tarybos Pirmijos pakviestas, 1993 metų LSS Vadovybės Rinkimų Prezidiumo pirmininkas - v.s. fil. Eugenijus Vilkas, 23192 Via Onda, CA 91355, U.S.A.

LSS Europos rajono vadovė s. V. Gasperienė užregistravo Seserį, v.s. J. Maslauskas užregistravo Brolijos vadovus. S. Petras Veršelis privalo užregistruoti Vasario 16-osios gimnazijos "Aušros" tunto vadoves ir vadovus, jis yra informuotas apie rinkimų eigą.

Kviečiame brolius ir seses dalyvauti minėtuose rinkimuose. Nustatytu laiku siūloma kandidatuoti ir balsuoti. LSS skautiškus įsipareigojimus atlikime sąžiningai.

Budėkime!

LSS Tarybos Pirmija

Aukos skautų stovyklai

Wolverhamptone gyvenanti veikli LSS Garbės narė G. Kaminskienė, atsiuntusi 45 svarus skautų stovyklai, rašo: "Siunčiu gautąsias aukas iš wolverhamptoniečių, kuriuos galėjau sutikti. Aukos padės jums svečius priimti... Linkiu Lietuvių Skautų Sąjungos 75-čio deimantinę sukaktį minint, Jubiliejine skautų stovykla, kad lietuviška kalba ir dainos skambėtų po Sodybos ąžuolyną. O skautų vadovams linkiu viso geriausio, ištvermės, vedant jaunesnę sesę ir brolį skautybės keliu."

Aukotojai:

10 svarų - G. Kaminskienė;

po 5 svarus - A. Ivanauskas, V. Kelmistraitis, B. Krikščiūnas, J. Zaliauskas;

4 svarus - D. Narbutas;

3 svarus - J. Dinius;

po 2 svarus - K. Šakalienė, J. Bartašius, V. Matiukas, G. Lockley.

K. Tamošiūnas, DBLS Londono Centrinio skyriaus pirmininkas, atsiuntęs skyriaus 20 svarų ir asmeniškai 10 svarų, rašo: "Deimantinio Jubiliejaus proga prašau priimti sveikinimus nuo DBLS Centrinio skyriaus ir nuo manęs asmeniškai. Linkiu linksmo, darnaus ir laimingo stovyklavimo Sodyboje ir sėkmingos veiklos ateičiai".

Vik. Motuza iš Rochdales, atsiuntęs 5 svarus stovyklai, linkėjo vadovams geros sveikatos, ištvermės, o skautams saulėtų stovyklavimo dienų.

Juozas Blinstrubas iš Reading atskubėjo į Lietuvių Sodybą su 10 svarų auka ir nuoširdžiausiais sveikinimais bei linkėjimais vadovams, visiems stovyklautojams.

Skautininkai Br. G. Zinkai sveikino stovyklautojus ir skyrė 10 svarų skautų stovyklai.

Skautiškos idėjos rėmėjas St. Bosikis, skyręs 10 svarų stovyklai, linkėjo saulėto oro ir sėkmingų skautiškai derlingų dienų.

Jonas Barziliauskas skyrė 10 svarų skautų stovyklai, taip pat perdavė sveikinimus ir linkėjimus stovyklautojams. (Apgailestaujame, kad nesužinojome, kur gyvena).

Skautų stovyklai DBL S-gos Sodybos skyrius skyrė 30 svarų su sveikinimais ir linkėjimais stovyklautojams. Pats skyriaus pirmininkas Algis Klimas daug ir įvairiai talkino ruošiant ir baigiant stovyklą. Tai skauto vyčio sąžiningumas ir didelis pavyzdingumas.

Visiems gerbiamiems aukų rinkėjams, aukotojams, skyriams ir mieliems skautininkams už aukas ir gražius sveikinimus išreiškiame nuoširdų, didelį, skautišką AČIŪ!

s. Vida Gasperienė ir
v.s. Juozas Maslauskas
Jubiliejinės stovyklos vadovybė

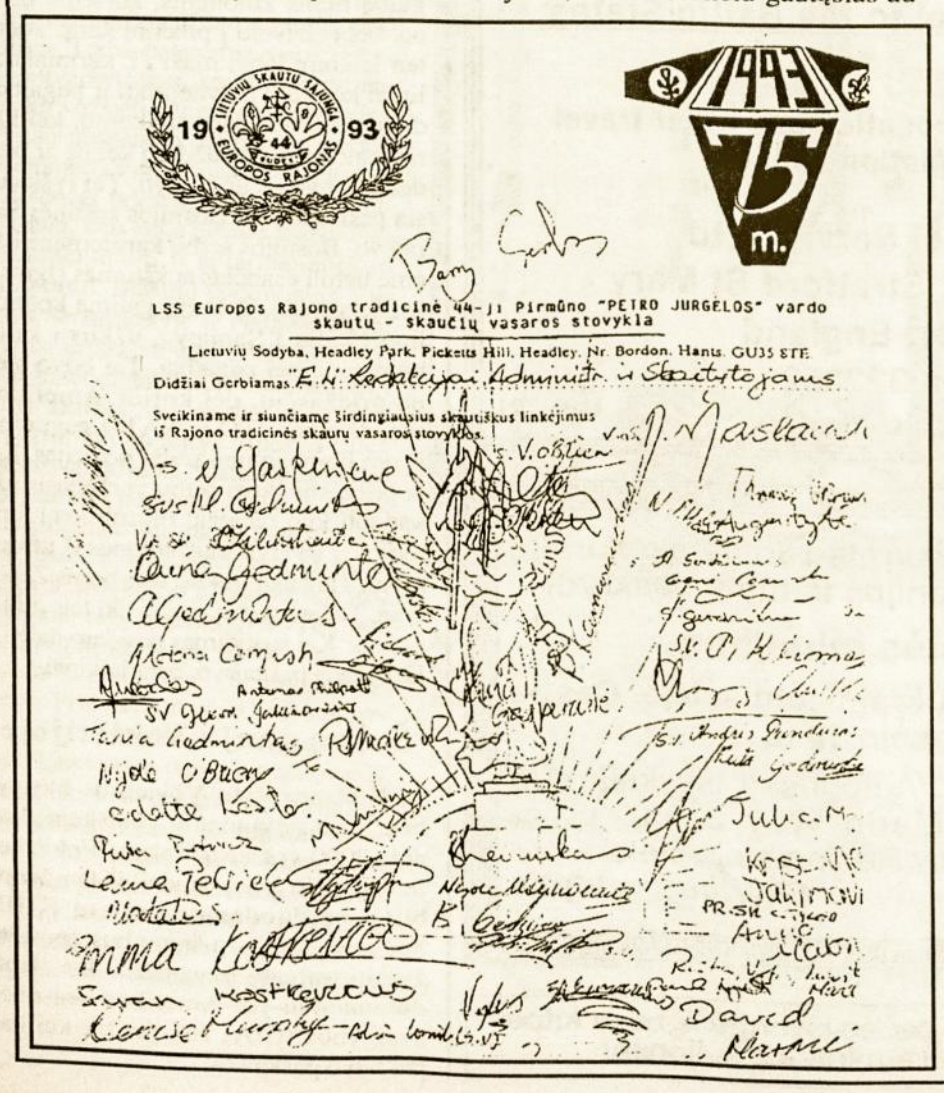

Dr. A. Nesavas buvo Vilniuje

Lietuvos Respublikos laikinasis patikėtinis Didžiojoje Britanijoje dr. A. Nesavas kelias lankymosi Vilniuje dienas buvo labai užsiėmęs. Trumpą interviu "E L" iš jo gavo jau Vilniaus aerouoste prieš išskrendant į Londoną.

Paklaustas apie atvykimo tikslą, dr. A. Nesavas pasakė:

- Pirmiausia, žinoma, konsultacijos užsienio reikalų ministerijoje. Susitikau ne tik su užsienio reikalų ministru, bet ir su kitais labai aukštais valstybės pareigūnais, daugiausia kalba ėjo apie Lietuvos ambasados Londone reikalus. Mums būtinai reikia artimiausiu metu surasti ir nupirkti naują ambasados pastatą Londone. Tai nėra taip paprasta ir pareikalaus daug laiko. (Priminsiu, kad dabartinio pastato 17 Essex Villas ilgalaikė nuoma (long-lease) baigiasi 1997 metais). Mums verkiant reikia dar bent kelių žmonių, kad galėtume deramai atstovauti mūsų valstybei Jungtinėje Karalystėje. Dabar mes jaučiame tam tikrą britų pusės susirūpinimą ir norą išplėsti mūsų bendradarbiavimą visose srityse.

- Pastaruoju metu pirmąkart iš ambasados gavome žinučių rinkinį, kuris paskelbtas praėjusiame "EL" numeryje. Ar reikėtų daryti išvadą, kad suaktyvėjo ambasados veikla, ar tai pagaliau suvoktas būtinumas informuoti visuomenę apie savo veiklą? Apskritai, ar galima tikėtis ir toliau reguliariai gauti tokių naujienų iš ambasados?

- Pradėsiu nuo paskutinio klausimo: labai norėtume daugiau informuoti spaudą apie mūsų ambasados veiklą, tačiau tam dažniausiai nelieka laiko ir jėgų. Tikiuosi, kad ateityje mums tai seksis geriau. Antra vertus, informacija apie visus ambasados darbuotojų susitikimus, derybas, pokalbius kažin ar būtų įdomi plačiajai visuomenei, manau, verta pranešti apie reikšmingesnius kontaktus, susitarimus.

Patikėkite, Lietuvos atstovai Londone atlieka didelį ir rimtą darbą, yra kuo ir pasidžiaugti. Noriu priminti, kad būtent Londone 1992 metų pradžioje įsteigta tarpparlamentinė Britanijos-Lietuvos visų partijų grupė, kurios nariai gali ne tik pristatyti Lietuvos interesus britų parlamente, bet taip pat turi įtakos įvairiose krašto politinio ir ekonominio gyvenimo srityse. Jų pagalba ateityje tikimės gerokai išplėsti Lietuvos ir Didžiosios Britanijos bendradarbiavimą.

ELR

Naujas kandidatas į ambasadorius JAV

"Amerikos balsas", remdamasis neoficialiais šaltiniais, pranešė, kad naujuoju Lietuvos ambasadoriumi Vašingtone numatyta skirti istorijos mokslų daktarą Alfonsą Eidintą. Pasak pranešimo, laukiama Jungtinių Valstijų sutikimo. Prezidentūros ir užsienio reikalų ministerijos darbuotojai nei patvirtino, nei paneigė tą informaciją teigdami, kad pagal priimtą tarptautinę praktiką informacija iš oficialių šaltinių dėl naujų ambasadorių skyrimų neskelbiama, kol negautas tos užsienio valstybės sutikimas.

"Lietuvos ryto" teigimu, užsienio reikalų ministerija iki rugpjūčio10 d. nebuvo oficialiai informavusi JAV valstybės departamento apie S. Lozoraičio atšaukimą iš ambasadoriaus pareigų.

A. Eidintas baigęs Vilniaus pedagoginio instituto istorijos fakultetą, kurį laiką dirbęs šio fakulteto naujausių laikų istorijos dėstytoju, stažavęsis Viskonsino universitete (JAV) pas profesorių Alfredą Senną. Dabar dirba Mokslų Akademijos istorijos institute.

A. Eidintas daugiausia tyrinėjo nepriklausomos Lietuvos istoriją, daug rašė istorinėmis temomis spaudoje, yra išleidęs knygų, tarp jų ir monografiją apie pirmąjį Lietuvos Prezidentą A. Smetoną, ne kartą skaitė pranešimus Vokietijos ir Amerikos istorikų konferencijose.

Prašo sumokėti mokesčius

Rugpjūčio 5 d. užsienio reikalų ministrui perduotas JT Generalinio sekretoriaus Boutros-Ghalio laiškas apie JT finansinę krizę. Jame prašoma Lietuvą sumokėti savo nario mokestį. Pasak Generalinio sekretoriaus, Jungtinėms Tautoms netrukus gali pritrūkti lėšų savo darbams. JT piniginiuose rezervuose yra tik 380 mln. dolerių, kai mėnesinės JT išlaidos yra 310 mln. Valstybių-narių nesumokėtų narių mokesčių skaičius siekia 848 milijonus dolerių už JT sąmatą ir 1 193 milijonus už taikos palaikymo operacijas.

UR ministrui taip pat perduotas JT pranešimas apie papildomus Lietuvai taikomus mokesčius taikos palaikymo operacijoms Libane (United Nations Interim Force in Lebanon - UNIFIL). Saugumo Taryba ir Generalinė Asamblėja praplėtė UNIFIL mandatą, pagal jį nuo 1993 m. rugpjūčio 1 d. iki 1994 m. sausio 31 d. Lietuva privalo sumokėti 21 590 USD. Nuo įstojimo į Jungtinių Tautų organizaciją Lietuva dar nėra sumokėjusi praėjusių UNIFIL terminų mokesčių (74 077 USD). Viso UNIFIL fondui Lietuva skolinga 95 667 USD.

Lietuvos nuolatinė misija prie JT

"EL": "Laisvosios Europos" radijas, remdamasis Lietuvos nuolatinės misijos prie JT patarėja G. Damušyte, pranešė, kad visa Lietuvos skola JT organizacijai jau viršija 4 mln. dolerių.

Iš 15 Saugumo Tarybos narių tiktai Didžioji Britanija, Prancūzija ir Naujoji Zelandija yra visiškai atsiskaičiusios savo mokesčiais iki liepos 31 d. Viena didžiausių skolininkių yra JAV - jos skola 517 mln. dolerių.

Priėmė Baltijos fondo partnerius

Rugpjūčio 4 d. Lietuvos nuolatinės misijos prie Jungtinių Tautų ambasadorius A. Simutis ir misijos patarėja G. Damušytė Misijoje priėmė Niujorke veikiančio Baltic Fund (Baltijos fondo) partnerius p. S. Ahy ir p. H. Ladjevardi. Šis privatus fondas numato sutelkti 30-60 mln. USD vertės užsienio investicijų Baltijos valstybių įmonėms. Aptartos bendradarbiavimo galimybės.

Valiutos pirkimo ir pardavimo kainos komerciniame banke "Vilniaus bankas" 1993 m. rugpjūčio 11 d.

Valiuta	Pirkimo kaina (Lt už vnt.)	Pardavimo kaina (Lt už vnt.)
JAV doleriai	3,35	3,48
Vokietijos markės	1,93	2,00
Austrijos šilingai	0,27	0,28
Anglijos svarai sterlingų	4,90	5,08
Olandijos guldenai	1,70	1,76
Danijos kronos	0,47	0,49
Kanados doleriai	2,45	2,52
Prancūzijos frankai	0,54	0,56
Švedijos kronos	0,39	0,41
Australijos doleriai	2,17	2,23
Šveicarijos frankai	2,15	2,21
Norvegijos kronos	0,43	0,45
Suomijos markės	0,55	0,57
Estijos kronos	0,24	0,25
NVS rubliai (už 100 rub.)	0,25	0,40

Nuo rugpjūčio 4 d. Lietuvos banko nustatytas oficialus lito ir užsienio valiutų kursas nepasikeitė. Už 1 USD dolerį - 4 Lt, už Vokietijos markę - 2,3052 Lt, už Anglijos svarą sterlingų - 5,9198 Lt.

Europos LIETUVIS

EUROPE'S LITHUANIAN – Lithuanian weekly

REGISTERED AS A NEWSPAPER AT THE POST OFFICE

Printed and published by Lithuanian Association in Gt. Britain and Lithuanian House Ltd., 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT, England

Tel.: 071-727 2470 Fax: 071-792 8456 ISBN 0901941 45X

Prenumeratos kaina metams: Didžiojoje Britanijoje - 23 svarai;

Vokietijoje - 85 DM. Visur kitur - 30 sv.

Vienoje skilty įdėto skelbimo kaina 10 sv. už 25 mm. Didesni skelbimai atitinkamai brangiau. Už laikraštyje kieno nors spausdinamų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesiima atsakomybės.

Redaguoja redakcinis kolektyvas. Vyr. redaktorius Vladas Dargis

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nepanaudoti rankraščiai, jei iš anksto nesusitarta, negrąžinami.

Atspausdinti straipsniai išreiškia autorių, ne redakcijos ir leidėjo nuomonę.

Lietuvių Kronika

"EUROPOS LIETUVIS" SPAUSDINAMAS VILNIUJE

Šis "EL" Nr. 32 išsiųstas iš Vilniaus rugpjūčio 16 d.

"EL" redakcijos ir administracijos adresas pasilieka tas pats. Siųsdami "EL" prenumeratą pažymėkite:

"Europos lietuvio" administracijai, 2 Ladbroke Gardens, London, W11 2PT.

Tel.: 071-727 2470 Faksas: 071-792 8456

******

"EL" adresas Vilniuje: **A. Strazdelio 1, Vilnius 2600, Lietuva-Lithuania.**

Tel.: 010 370 2 622 466 Faksas: 010 370 2 614 984 SL 1436

Redaktorius Mindaugas Milieška

NAUJI "EUROPOS LIETUVIO" SKAITYTOJAI

1993 metams "Europos lietuvį" užsiprenumeravo Roma Lee iš Madrido, Ispanija.

NAUJAS TAUTOS FONDO (LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION, INC.) RAŠTINĖS ADRESAS:

351 Highland Boulevard
Brooklyn,
New York 11207-1910,
USA

Tel. (718) 277-0682
Fax. (718) 277-0682

Devyniasdešimtmečio proga nuoširdžiai sveikiname advokatą, publicistą, įžymų Vilniaus krašto lietuvių veikėją

Antaną Jukневičių -

Lietuvių studentų sąjungos (1928), Vilniaus krašto lietuvių sąjungos steigėją ir pirmąjį pirmininką, lietuvių inteligentų visuomeninio "Romuvos" bičiulių klubo pirmąjį vicepirmininką (1935), buvusį Lietuvių mokslo draugijos sekretorių (1937), "Ryto", Lietuvių labdarybės draugijos valdybos narį.

"Vilnijos" draugijos valdyba

"E.L." Nr. 29 buvo paskelbtas Seimo narės L. Andrikienės prašymas padėti Lietuvoje, Varėnos rajone, gyvenančiai mergaitei Ramintai Kuodytei, kuri serga cerebraliniu paralyžiumi ir jos gydymui Londone reikia pinigų. Gautos šios aukos:

K. Tamošiūnas - 5 USD.
J. Gudynas - 25 sv.
M. Barėnienė - 10 sv.
V. Keris - 10 sv.
J. Černius - 10 sv.
A. Bieliunas - 10 sv.
V. Cibulskas - 10 sv.
K. Makūnas - 20 sv.
N. Dargienė - 5 sv.
J. Masiulis (iš Šveicarijos) - 100 sv.

Už aukas nuoširdžiai dėkojame.

PAMALDOS

Nottingham - rugpjūčio 22 d. 11.15 val. Židinyje.

LONDONE

BRITŲ-LIETUVIŲ PAGALBOS FONDAS VAIKAMS LIETUVOJE

Fondo vadovybė gavo šias aukas: po 10 svarų - Angela Brockie, Bristol; B. Dervinskas.

Lietuviškas ačiū visiems aukotojams nuo Lietuvos vaikų.

Aukas siųsti:

British-Lithuanian Relief Fund For Children in Lithuania, 21 The Oval, London E2 9DT.

DR. KAZYS BOBELIS APSILANKĖ LONDONE

Rugpjūčio 3-osios vakare Londone Lietuvių namuose DBL S-gos centro valdyba surengė susitikimą su išeivijos lietuviu, dabar Lietuvos Respublikos Seimo nariu dr. Kaziu Bobeliu. Susitikime svečias perskaitė pranešimą, atsakė į susirinkusiųjų klausimus. Susitikime dalyvavo apie pusšimtis žmonių.

Platesnė ataskaita iš šio susitikimo - kitame numeryje.

S. KASPARAS VYKSTA Į LIETUVĄ

Rugpjūčio 21 dieną S. Kasparas išvyksta į Lietuvą. Savo buvimo metu Lietuvoje aplankys vaikų-invalidų centrus, tuberkuliozines sanatorijas.

Lietuvos Ambasada
Londone

17 ESSEX VILLAS
LONDON W8 7BP

Tel.: 071-938 2481
071-938 4556
Fax: 071-938 3329

Britų piliečiams vizos nereikalingos. Turintiems Travel Document arba Certificate of Identity vizos išduodamos: pirmadieniais ir penktadieniais nuo 9 iki 12 val., trečiadieniais nuo 15 iki 18 val.

Redakcijos svečiai

"Europos lietuvio" redakcijoje Vilniuje apsilanke Anglijoje, Birminghame, gyvenantis A. Bukauskas. Jis daug metų skaito "Europos lietuvį", atnaujino jo prenumeratą, palinkėjo sėkmės redakcijos darbuotojams.

ELR nuotraukoje: A. Bukauskas su giminaite ir redakcijos reporterė Erika Umbrasaitė bei sekretorė Gražina Abaravičiūtė.

PAGALBA LIETUVAI

Pharmaceutica Baltica, Ltd - New York, N.Y., praneša, kad 1992 metais firma atsiuntė į Lietuvą per 10 000 JAV dolerių vertės farmacijos ir medicinos knygų oftalmolohijos, kardiologijos, vidaus ligų ir t.t. srityje. Visos knygos buvo paaukotos Kauno medicinos akademijai ir Lietuvos sveikatos apsaugos ministerijai.

Registruojame

norinčius išnuomoti
atskirus kambarius
ar butus
užsienio svečiams.

Rašyti:
2015 Vilnius,
P.O. BOX 2715

DBLJS kviečia Didžiosios Britanijos lietuvišką jaunimą į pasitarimą, kuris įvyks rugpjūčio 27-29 dienomis Lietuvių Sodyboje (Headley Park, Tėviškės klubas, tel. 0420 472810).

Pasitarime jūs galėsite sužinoti, kaip labiau įstraukti į lietuviško jaunimo veiklą Didžiojoje Britanijoje, jeigu jūsų amžius 16-35 metai, ir susitikti su lietuvišku jaunimu iš visos Britanijos.

8-asis pasaulio lietuvių jaunimo kongresas

Šį savaitgalį remsime 8-ą pasaulio lietuvių jaunimo kongresą, kuris vyks 1994 m. liepos mėnesį. Norintys dalyvauti neeiliniame, labiausiai jaudinančiame viso pasaulio jaunus lietuvius įvykyje ir atstovauti savo bendruomenę kaip delegatai - nepraleiskite šio savaitgalio!

Dėl informacijos kreipti į DLBJS pirmininkę Eleną Augaitytę telefonu 081 746 1923.

GUNNEL TRAVEL SERVICE LTD

Specialising in travel to the Baltic States

for air tickets, accommodation and other travel related information contact

Gunnel Travel Service Ltd
Hayling Cottage, Stratford St Mary
Colscester, England
tel & fax 322352

Užs. 791

Nottinghamo DBLS skyrius ruošia ekskursiją į metinį Didžiosios Britanijos lietuvių sąskrydį -

Tautos šventės minėjimą,

kuris įvyks Boltone, Ukrainiečių salėje, Castle Street, Bolton, š. m. rugsėjo 18 d.

Kelionės kaina £6.00. Autobusas išvyksta nuo Salutation Inn, Maid Marin Way 3 val. p. p. Sekantis sustojimas Derby Rd. įprastoje vietoje.

Skyriaus valdyba

Vykstantiems į užsienį "EL" pataria gerai apsidrausti, kas padės išvengti ligos ar kitos nelaimės atveju susidariusių išlaidų, ir linki geros bei atmintinos kelionės!

PASAULYJE

Europa ginčijasi ir dėl piniginės sąjungos

Valiutų stabilizavimo sistema (ERM) praktiškai buvo palaidota, kai Prancūzijos frankui ir kitoms silpnoms valiutoms buvo leista svyruoti iki 15 proc. lyginant su vokiečių marke (Britanija jau pernai pasitraukė iš tos sistemos). ERM praktiškai žlugus, dingo viltis greitai sudaryti ir monetarinę uniją tarp Europos Bendrijos kraštų, įvedant vieną valiutą visiems kraštams. To labai siekė Bendrijos Komisijos prezidentas Jacques Delors, bet tam netrūko pasipriešinimų. Buvo atgaivintas anksčiau Britanijos premjero John Major pateiktas pasiūlymas įvesti "tvirtą ECU", kuris cirkuliuotų greta kitų valiutų. Jeigu dauguma kraštų nutartų, kad tokio ECU naudojimas geriau negu jų pačių valiuta, tada būtų galima eiti prie vienos valiutos visai bendrijai. Tačiau ir tvirtas ECU bent iš pradžių turės remtis stipriausia valiuta, dabar tokia yra vokiečių markė. Ji, atrodo, ir toliau liks dominuojanti valiuta, nepaisant Prancūzijos ir kitų šalių puolimų. Vokietija kaltinama, kad nepadėjo išlaikyti franko vertę. Vokiečiai gi atsako, kad jų pirmasis reikalas yra rūpintis savo krašto gerove. Ji sušlubavo po geležinės uždangos sugriovimo ir Rytų Vokietijos prijungimo.

Mėginama atgaivinti žydų ir palestiniečių derybas

Amerika vėl ėmėsi iniciatyvos atgaivinti miegančias derybas tarp Izraelio ir arabų kraštų, norėdama įtraukti ir palestiniečius. Iki šiol Izraelis nesutiko kalbėtis su ten gyvenančių palestiniečių atstovais ir Palestinos išlaisvinimo organizacija (PLO). Jos atstovas neseniai slaptai susitiko su vienu Izraelio vyriausybės nariu. Teigiama, kad tai padaryta premjerui Yitzak Rabin pritarus. Tai įvyko tuo pačiu laiku, kai JAV valstybės sekretorius W. Christopher, besilankydamas pas Izraelio kaimynus, atvežė Izraeliui gerų žinių iš Sirijos. Ginčas tarp tų dviejų valstybių sukasi dėl Golan aukštumų, kurias Izraelis okupavo po 1967 m. karo. Deramasi dėl tų vietovių grąžinimo. Tos aukštumos turi strateginę vertę, todėl Izraelis nenori lengvai jų atiduoti.

Bosnijos įvykiai dominuoja pasaulyje

Jungtinių Tautų tikslas buvusioje Jugoslavijoje - teikti humanitarinę pagalbą tiems žmonėms, kuriems būtina, bet neįsivelti į pilietinį karą. Todėl ten laikomi labai maži JT kariniai daliniai konvojų palydėjimui ir pagalbos dalinimui. Susidaro sunkumų, kai kariaujančios pusės uždaro kelius ar pradeda konvojus apšaudyti. Tai ryškiausia pasirodė prie Bosnijos sostinės Sarajevo. Bosnijos serbų kariuomenė užėmė netoli esančias aukštumas (Igman ir Bjelasnica), iš kurių galima kontroliuoti kelią į Sarajevą, užkirsti kelią humanitarinei pagalbai. Tai buvo viena priežasčių, dėl kurios Amerikos spaudžiamos JTO ir NATO pagrasino iš oro bombarduoti serbų pozicijas. Kita priežastis buvo serbų veržimasis užkariauti kuo daugiau musulmonų teritorijos ir išvaryti musulmonus iš tų vietovių. Tai labai trukdo deryboms Ženevoje. Tačiau serbai mažai tiki tais grasinimais. Kai spaudimas pasidaro didelis, jie pažada pasitaisyti, bent laikinai.

Šnipų gauja Vokietijoje

Iš slaptų Rytų Vokietijos žvalgybos Stasi dokumentų paaiškėjo, kad apie 2000 vokiečių Vakarų Vokietijoje šnipinėjo Stasi naudai, iš ten žinios buvo perduodamos sovietų KGB. Spėjama, kad tarp šnipų bus nemažai žymių asmenų pavardžių. Tie slapti dokumentai yra Amerikos centrinės žvalgybos (CIA) žinioje, tik kai kas jau buvo paskelbta.